

ਸਾਲ 8, ਅੰਕ 1

ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ, 2013

PUNPUN/2006/17457

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ

ਸੰਪਾਦਕ : ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ

ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ

ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ : ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

- * ਮੇਘ ਰਾਜ ਰੱਲਾ
- * ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਹੰਦਿਆਇਆ
- * ਹਰਪਿੰਦਰ ਬਰਾੜ (ਕੈਨੇਡਾ)
- * ਡਾ. ਹਰਿਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬਰਮਿੰਘਮ
- * ਸੁਖਵੀਰ ਰੈਣਾ
- * ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਡੀ.
- * ਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ ਐਮ. ਡੀ.
- * ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ

ਦਰ ਚੰਦਾ

ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	80/-
ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਚੰਦਾ	150/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	500/-
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	1000/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	5000/-

ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :-

ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ,

ਗਲੀ ਨੰਬਰ 8, ਬਰਨਾਲਾ - 148101

(ਪੰਜਾਬ) ਫੋਨ : 01679-241744

Email : tarksheel@yahoo.com

ਨੋਟ : ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ

ਵੱਲੋਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ'

ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ'

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ

ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੰ:

4/2-2003 ਮਿਤੀ 2-5-2003

ਐਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ

ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ

ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਵ

ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ

ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾ 1957 'ਚ ਉਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 14 ਸਾਲਾ ਲੜਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਰਾਮੂ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬਿਘਿਆੜਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੜਦਾ, ਭੱਜਣ ਸਮੇਂ ਬਿਘਿਆੜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੋਹੇ ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਸਨੂੰ ਬੋਲਣੀ ਅਤੇ ਸਮਝਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ 8 ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਬਿਛੜ ਗਏ ਸਨ। ਬਿਘਿਆੜਾਂ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ-ਰਹਿੰਦਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਖ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਮੈਂ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮਾਂ ਦਾ ਤੇਈਵਾਂ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮਾਂ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮਕ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸਰਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਕਸ਼ਦਾਰ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

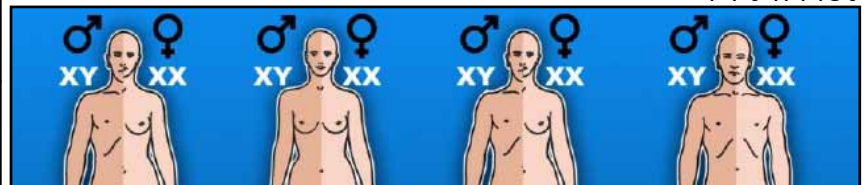
ਜੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਅਫਰੀਕੀ ਕਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੱਚ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਨੱਕ ਮਧਰਾ ਹੁੰਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਣਵੰਸ਼ਕੀ ਗੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੇ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਮੈਨੂੰ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਗਿਰਜਾ ਤੇ ਬਾਈਬਲ ਹੀ ਪੂਜਣਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਇਸਾਈ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਅਮਰੀਕਨ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਰਥਕ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦਾ। ਜੁਆਨੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾਏ ਜੋ ਸਾਈਕਲ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਹੱਡ ਪੈਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਨ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜੁਆਨੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਹਾਂ ਜੋ ਅਣਵੰਸ਼ਕੀ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹਾਂ।

- ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਏ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ? ਆਈਨਸਟਾਈਨ

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਹੈ? ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਭਗਵਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਲਈ ਚੰਗੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੈਵੀ ਇਨਾਮ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿੱਚ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਏਹੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

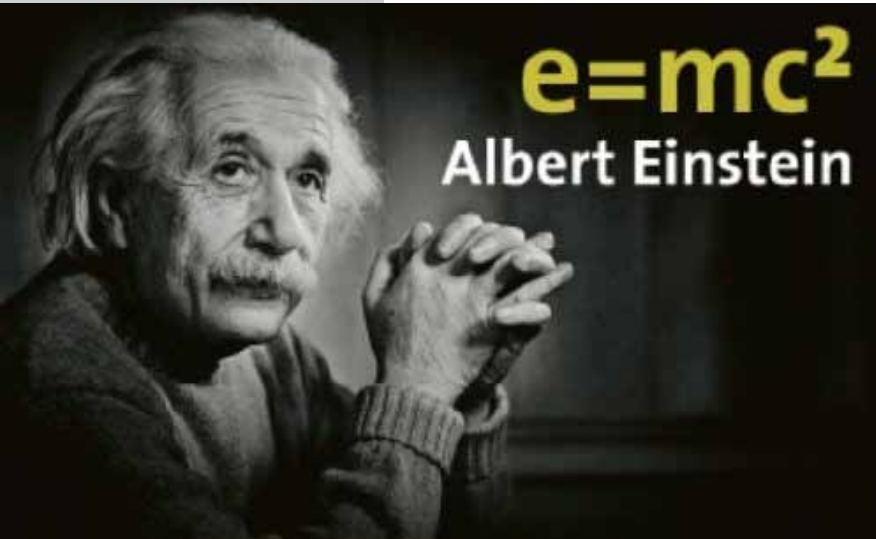
ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿੱਜੀ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਚੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੈ ਰੱਬ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਰੱਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਿਰਜੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਰੱਬ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਈਸ਼ਵਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਜਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਭੀਮਾਨ ਭਰੇ ਡਰਾਵਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣਾਂ ਕ੍ਰੋਧ, ਹੰਕਾਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਬੇਹੁਦਾ ਅਭੀਮਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਡਰ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਬਣਤਰ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਣਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਿਯਮਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤਾਰਕਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਇਸੇ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ

ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਦਿਨਚਿਰਿਆ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਖੋਜੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਇਹ

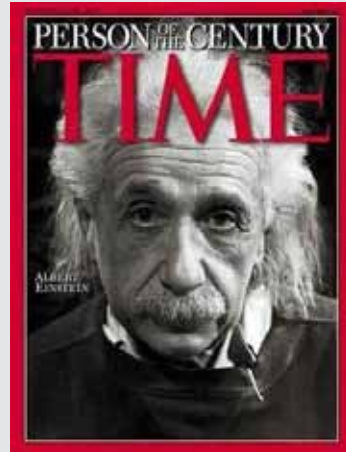
ਅਨੁਵਾਦਕ :
ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
ਧੰਨਵਾਦ ਸਾਹਿਤ
ਵਾਈਜਰ ਵਿੱਚੋਂ

ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਰਵ ਸਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਝੂਠ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੰਥ ਜਾਂ ਸੰਪਰਦਾਏ ਦੇ ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਸ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰ ਗਲੇ ਤੱਕ ਧਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅੜੀਅਲਤਾ ਹਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਰਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਕਾਰ ਵਰਗਾ ਰੱਬ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮੂਲ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾਕਿਰਤੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਕਲਾਕਿਰਤੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਘੜੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਕੀ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਘੜੀਸਾਜ਼ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਘੜੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਚਾਰ ਵਿਮਾ ਜਿਵੇਂ, ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ, ਉਚਾਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਇਕੱਠੇ ਸਿਮਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਨੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਐਨੇ ਗਿਆਨ ਦੇ

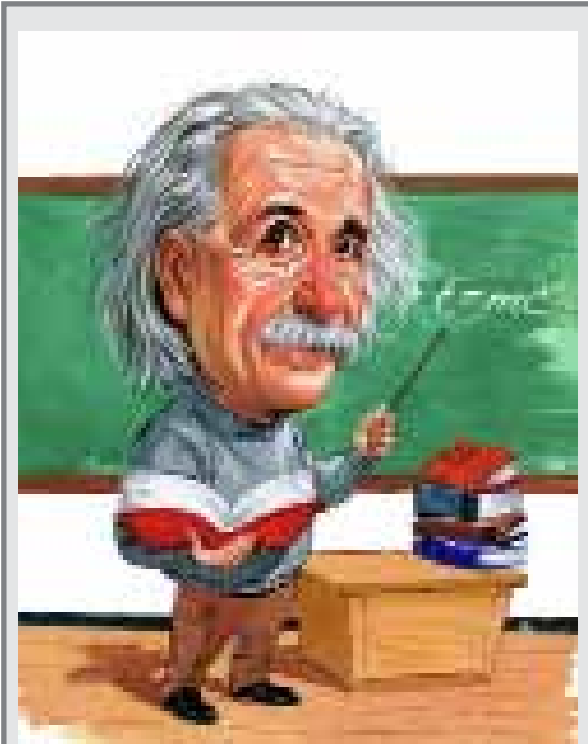
ਜੀਵਨ ਬਿਉਰਾ

ਨਾਮ :	ਅਲਬਰਟ ਆਈਸਟੀਨ
ਜਨਮ :	14 ਮਾਰਚ, 1879
ਜਨਮ ਸਥਾਨ :	ਓਲਮ (ਜਰਮਨੀ)
ਪਿਤਾ/ਮਾਤਾ :	ਹਰਮਨ ਆਈਸਟੀਨ/ਪੌਲਿਨ
ਸਿੱਖਿਆ :	ਸਨਾਤਕ
ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ :	ਜਰਮਨ/ਅਮਰੀਕੀ/ਸਿਵਸ
ਪੁਰਸਕਾਰ :	ਨੋਬਲ (ਭੌਤਿਕੀ) ਸਨ 1922 ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।' ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਦੇ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।
ਮੌਤ :	18 ਅਪ੍ਰੈਲ 1955

ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਕੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਖ ਜਾਈਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਰਹੱਸ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੀਏ।

ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸਮਝੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਮੈਂ ਕੱਟੜ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨੂੰਨ ਭਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਲਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਘਾਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਮਰ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਆਈਸਟੀਨ ਦਾ ਕਥਨ

“ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਪਯੋਗਿਕ ਗੱਲਾਂ ਪੜਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੂਰਵਕ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰੋਹਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ, ਇਸਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੋ... ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖੋਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਅਤੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾ ਸਕੋਗੇ।”

ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਇੱਕ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਧਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਰੱਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਹੀਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕਾਂ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਰਥ ਹੈ।

ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰੌਚਕ ਤੱਤ

ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਜਿਉਰਖ ਸਥਿਤ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਚ ਐਫ ਵੇਬਰ ਨੇ ਈਥਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਰੁਚੀ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਵੇਬਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਤੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੜਬੜ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਭੌਤਿਕੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਉਸ ਨੇ 1903 ਪੇਟੈਂਟ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਖਾਲੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਭੌਤਿਕੀ ਖੋਜ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਮੇਰਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਸਾਪੇਖਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸੁਣਕੇ ਉਸਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਜੁਆਨੀ ਚੇਤੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਸਨ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਉਸ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦ ਉਸਦੇ ਲੈਕਚਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਰਾਈਵਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬੈਠਾ ਤੇ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ।

ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ : ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਬਰਲਨ ਵਿੱਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਡਾ. ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?” ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜੇ A ਸਫਲਤਾ ਹੈ ਤਾਂ $A=X+Y+Z$, ਜਿੱਥੇ X ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੰਮ ਹੈ Y ਬਜਾਨਾ ?

ਅਤੇ Z ਕੀ ਹੈ ? ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬ ਆਇਆ “ਤੁਹਾਡੀ ਜੁਬਾਨ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ”

ਮੈਰੀ ਪਿਕਫੋਰਡ ਕੌਣ ਹੈ ? : ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇੱਕ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਲਮ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਥੀਏਟਰ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੇ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਪਿਕਫੋਰਡ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।” ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾਪੂਰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ। ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਇਹ ਮੈਰੀ ਪਿਕਫੋਰਡ ਕੌਣ ਹੈ?”

ਕੋਈ ਉਪਹਾਰ ਨਹੀਂ : 1954 ਵਿੱਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੇ 75ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਿਵਲ ਲਿਵਰੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਦਾ ਅਭੀਨੰਦਨ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਉਸ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ “ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਿਮ ਆਤੰਕੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ।”

ਖੋਜਣਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ : ਪ੍ਰਿਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਟਹਿਲਦੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਉਤੇ ਪਈ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਫੁਹਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿੱਗਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਇੱਧਰ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਕਦੇ ਉਧਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ ਅਦਾਵਾਂ

ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕਦੇ ਉਪਰ ਉਠਦੇ ਕਦੇ ਹੇਠਾਂ। ਜਦੋਂ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਕੀ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।” ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘੁੰਮਾਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਟਰੋਵ ਇਫੈਕਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੁਹਾਰੇ ਤੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ “ਇਹ ਨਾ ਭੁਲਣਾ ਕਿ ਖੋਜਣਾ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ।”

ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ : ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ 1907 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੇਟੈਂਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।” ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਹੀਨਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਨਹਾਉਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿਸਿਆ ਸੁਪਨਾ : ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਨਹਾ ਕੇ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੋ ਗਈ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਏ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਸਾਬਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟੱਬ ਵਿੱਚ ਲੇਟਿਆ ਸੋਚਣ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਡੈਸਕ ’ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹਾਂ।’

ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਾਓ

ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ 640/-

ਪੂਰੇ ਸੈੱਟ ਦੀ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਕੀਮਤ 400/-

ਘਰ ਬੈਠੇ ਪੂਰਾ ਸੈੱਟ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ 01679-241744

ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕਿਉਂ

ਮੂਲ ਲੇਖਕ : ਲੀਲਾ ਜੈਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੋਂ

ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਨਮ-ਮਰਨ, ਹਰ ਥਾਂ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਤਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰੀਆਂ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਇਹਨਾਂ ਧਰਮ-ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਦਾਨ, ਕਪਾਲਕ੍ਰਿਆ, ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਅਸਥੀਆਂ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ, ਮ੍ਰਿਤੂਭੋਜ, ਕਥਾਪੜ੍ਹਨਾ, ਬਰਸੀ ਆਦਿ ਸਭ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸੁਖ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਢੋਂਗ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨਦੱਛਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (ਸਮਾਨ) ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣਭੋਜ ਦੇ ਨਾਂ

ਉਤੇ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਹਲਵਾਪੂਰੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਅਜਿਹੇ ਬੇਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੂੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਰੂੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਹੱਦ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਰਗ ਦੇ ਕਸਾਰੀਡੀਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 90 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੇ ਮਰਨੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਬਹੂਆਂ ਦੇਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦੇਵੇਗੀ।” 14 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਮਾਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਬਹੂਆਂ ਨੇ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰੰਜਨ

ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਵਿਚ ਭੇਦਭਾਵ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੁਰੀਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੂਆਂ ਨੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਪਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਕ੍ਰਿਆ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗਵਾ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਦਾ ਲਾਗ ਦੇ ਦਿਉ ਪਰੰਤੂ ਅਰਥੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਠਾਣ ਦਿਓ।”

ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਟਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, “ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਮ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਿਓ।”

ਪੁੱਤਰੀ ਸਰਸਵਤੀ ਘਰ ਤੋਂ ਗੌਰੇ ਦੀ ਅੱਗ ਮਟਕੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਰਥੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਰੱਖ ਕੇ ਅਰਥੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪੁਆਏ ਗਏ। ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੁੱਤਰੀ ਸਰਸਵਤੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖਅਗਨੀ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬਾਂਸ ਨਾਲ ਕਪਾਲਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ।

ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਚੱਕਰ

ਘਰ ਵਿਚ 13 ਦਿਨ ਤਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪੱਤਲ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਕਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੱਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ 4-4 ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬਹੂਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥੀ ਉਠਾਣ ਦਿੱਤੀ, ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ, ਚਿਤਾ ਦੀ ਰਾਖ ਨਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਗਾ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਖੇਰ ਦਿੱਤੀ, ਤੇਰਹਵੀਂ ਭੋਜ (ਮ੍ਰਿਤੁਭੋਜ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ?

ਦਾਉ ਜੀ ਯਾਨੀ ਨਿਰੰਜਨ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਆਡੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਥੀ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਦੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਥੀ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਾਉ ਜੀ ਮ੍ਰਿਤਯੁਭੋਜ ਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਉਹ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਯੁਭੋਜ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਸਿਰਫ਼ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, “ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗਮ ਨਾਲ ਬੇਚੈਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੇਚੈਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁੱਝ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ, ਪਰੰਤੂ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੇਮਤਲਬ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁੱਤਰੀ ਸਰਸਵਤੀ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਬਿਨਾ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਮਕਾਂਡ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।”

ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਨੇ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੋਕਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਚੰਗੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਟਕਦੀ ਨਹੀਂ ਜਦ ਕਿ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਭਟਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਨਰਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਪਾਖੰਡੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਦੇ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਰੋਟੀ ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੇ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਰਹੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਗੁਸਤ ਲੋਕ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਭਰਮ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪੰਡੇ-ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਟੋਟਕਿਆਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਮੱਕੜਜਾਲ ਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ (ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੋਵੇ) ਦਾ ਡਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅਨਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਤਰਾ (ਯਾਤਰਾ) ਦਿਖਾਉਣਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਏਨਾ ਕਿ ਘਰ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ੁੱਭ ਅਸ਼ੁੱਭ ਦਿਨ ਤੈਅ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੰਡੇ-ਪੁਰੋਹਿਤ ਪੱਤਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਜਾਣ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰਾਨੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਜਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਖੇਲ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰੋਹਿਤ ਖੇਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਵੱਲ ਹੁਣ ਤਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਡੇ-ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਮੂਰਖਤਾਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਵਿਤਾਮਈ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਐਨਕ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਜਜਮਾਨ ਨੂੰ ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੰਤਰ, ਜਾਪ ਜਾਂ ਟੋਟਕੇ (ਜਾਦੂ, ਮੰਤਰ, ਟੂਣੇ) ਦੱਸ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਰਜਿਤ ਦਿਨ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਪੰਡੇ-ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੂਰਜ, ਦੁਰਗਾ, ਹਨੂੰਮਾਨ, ਮ੍ਰਿਤੂਯੰਜਯ, ਯਮਰਾਜ ਆਦਿ ਦਾ ਛੋਟਾ ਮੰਤਰ ਲਿਖਕੇ ਫੜ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਕਾਗਜ਼ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾਂ ਮੰਤਰ ਦਾ 11, 21, ਜਾਂ 51 ਵਾਰ ਜਪ ਕਰ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਚੌਰਸਤੇ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਰੇਲ ਜਾਂ ਬਸ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਹੇਠਾਂ ਡੇਗ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਕ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸਿਰਫ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਤਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਅਤੇ ਜਤਰਾਪੱਤਰੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਾ ਕੇ ਭਾਰੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹਰ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਮਹੂਰਤ ਕੱਢਵਾਉਣ

ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹੱਲ ਦੱਸ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ

ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦੇ-ਚਲਾਉਂਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਇਥਰ ਉਧਰ ਪਾਪੜ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਗਲਿਆਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸੰਮੋਹਨ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਮਾਦ/ਜਵਾਈ ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਫੋਨ ਉੱਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਵਾਈ ਦੇ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਅਚਾਨਕ ਡਿੱਗ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅੱਜ ਇਥਰ ਦਾ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹਾਂ।”

ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੇਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸੀ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਕਦਮ ਉੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਹੀ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਖਨਊ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਨਘੜੰਤ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੜਕਾ ਆਪਣੀ ਲਖਨਊ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਠਹਿਰਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਯਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ। ਇਹ ਇਸ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੋਕ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉੱਠਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦਬਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੇਲ ਦਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਿਵਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਿਵਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਮੁਰਖ ਜਜਮਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਹਲਕੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਦੱਸਿਆ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

‘ਐਤਵਾਰ ਪਾਨ, ਸੋਮ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਮੰਗਲ ਗੁੜ੍ਹ, ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਧਨੀਆਂ, ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਈ, ਸ਼ੁਕਰ ਨੂੰ ਦਹੀਂ, ਸ਼ਨਿਚਰ ਅਦਰਕ ਯਾਤਰਾ ਸੀ।’ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਨ ਖਾਣ, ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਦੇਖ ਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲੋ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹ ਖਾਓ, ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਧਨੀਆਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੱਖੋ, ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਦਾਣਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰੱਖੋ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਹੀਂ ਖਾਓ ਅਤੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਦਰਕ ਖਾ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਸੁਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਸ ਸਚਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਈਸਾਈ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੈਨ, ਬੋਧੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਨਘੜੰਤ ਮੁਰਖਤਾਪੂਰਨ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਪੈਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਡੰਬਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੁਲਾਮ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਕੋੜ੍ਹ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਸਿੱਖਿਅਤ ਸਮਾਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਡੰਗ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੂਲ ਲੇਖਕ : ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੱਕਸੇਨਾ
ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਸਰਿਤਾ’

ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ

ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ 500/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 5000/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਾਈਫ ਭਰ ਲਈ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਨਖਲ ਵਿਖੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦਵਾਈ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਭੈਅ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੀ. ਐੱਫ. ਆਦਿ ਕੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਣੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬਾਬੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਤੇ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਘਰੋ-ਘਰੀਂ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਓਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧੋਲਾ ਵੱਧ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਬਾਬੇ ਦੀ ਕਾਲੇਧਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ? ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕੀ ਵੇਤਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਫਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪ ਡਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਕਾਲਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ?

ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ-ਕੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ

ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੀ-ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ? ਦਵਾਈ ਅਧਿਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਾਂ ਹਰ ਦਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ, ਉਸਦੀ ਮਾਤਰਾ, ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਵਾਈ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਐਕਸਪਾਇਰੀ ਡੇਟ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅੱਧ-ਅਧੂਰਾ ਜਿਹਾ ਪਾਲਣ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਖੂਬ ਚਰਚਾਵਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਡੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਯੌਨ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬਾਂਦਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐੱਮ.) ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਰਿੰਦਾ ਕਰਤ ਨੇ ਛੇੜਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੂਪੀਏ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੱਜ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਸ਼ੀਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕੀ ਇਹ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਬਿਲਕੁੱਲ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਬੇ ਦਾ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਰੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਤਜੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਾਲਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਉੱਤਰ

ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਇਸ ਕਾਲੇ ਧਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੂੰਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ ਰਿਹਾ? ਬਾਬਾ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਸਿੱਖਣ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੋਟੀ ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ

ਕੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੋਗ ਕੈਂਪ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਇਲਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਵਸੂਲਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਟੈਕਸ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਡਕਾਰ ਲਏ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜਿਸ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਪਤੀ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਧਨ ਕਾਲਾ ਧਨ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਮਣਾਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਰਾਮਦੇਵ ਕੋਲ ਸਾਈਕਲ ਪੈਂਚਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਸਿਖਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 1147 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਤੇ ਬਾਬੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ 45 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਓਹਲਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਸਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਤੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ, ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਗ ਗਏ? ਕੀ ਬਾਬਾ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ? ਬਾਬੇ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਸ਼ੁੱਧ ਕਾਲਾ ਧਨ ਹੈ। ਰਾਮਦੇਵ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇਧਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦਿਗਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਮਦੇਵ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਜ਼ੈਨ ਵਿੱਚ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਟੋਰੀਏ) ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਲਈ ਉਜ਼ੈਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇਧਨ ਦੇ ਮਣੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਅਚਾਰੀਆ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਧੋਖੇਬਾਜੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸਨੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਵੀ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਰਾਮਦੇਵ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਬਚਾਓ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਿਚੜੀ ਇਕੱਲੇ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪਕਾਈ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੈ। ਝੂਠ ਨਾਲ ਪਕਾਈ ਇਸ ਖਿਚੜੀ

ਨੂੰ ਖਵਾਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਜ਼ਮਾ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤੰਜਲੀ ਯੋਗ ਪੀਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਾਲੇਧਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬੁਲਬੁਲੇ ਦੀ ਹਵਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਜੱਬਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਿੱਡ ਵਿੱਚ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਉੱਥੇ ਆਪਣਾ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਗਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਈ ਅਰਬ ਖਰਬ ਜੋੜ ਲਵੇਗਾ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਦੇਵ ਕਾਲੇਧਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿੱਥੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਰ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਦੀਆਂ ਪੁੰਨਾਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਲੇਧਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪਟਕਥਾ (ਸਕ੍ਰਿਪਟ) ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਲਖਨਊ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾਗਪੁਰ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਅਤੇ ਸੰਘ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ ਫਿਰ ਲਖਨਊ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਗੜ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸੰਘ ਮੁਖੀ ਭਗਵਤ ਦੋ ਦਿਨ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਡੇਰਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਸੰਘ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਮੁਰਾਰੀ ਬਾਪੂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੁੜਵਾਈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਾਲੇਧਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸੀਡੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੈਂਸ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਦਾ ਅਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਆਸਥਾ ਚੈਨਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਸ਼ੋਅਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ! ਨਾ ਬਾਬਾ ਨਾ।

**ਲੇਖਕ : ਜਸਵਿੰਦਰ, ਅਨੁਵਾਦ : ਸੁਖਵੀਰ ਜੋਗਾ
ਮੋਬਾਇਲ : 98150-13046**

ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ - ਤੀਜੀ ਧਰੁਵ

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਧਰੁਵਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਪਰ ਕਲਯੁਗੀ ਦੌਰ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਧਰੁਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਧਰੁਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਚਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਲ, ਥਲ ਤੇ ਪਰਬਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੰਦ ਤਾਣੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰੀ ਧਰੁਵ - ਗਰੀਨ ਲੈਂਡ ਤੋਂ 725 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਦ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਧੁਰ ਉੱਤਰੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਚੁੰਬਕੀ ਸਮੂਹ ਭੂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਥਾਂ ਬਰਫ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੱਬਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ 4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਤਹਿ 10 ਤੋਂ 15 ਫੁੱਟ ਮੋਟੀ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਪਰਤ ਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਂਈ ਇਹ ਪਰਤ 65-70 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ। ਧਰੁਵ ਦੇ ਏਸ ਬਰਫੀਲੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੀਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ਖੀਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ

ਗਰੀਨਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਚਾਦਰ 17-18 ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਏਸ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ 25 ਲੱਖ ਘਣ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹਰ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ 3% ਫੀਸਦੀ ਘੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਤੇ

ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
ਸੇਵਾਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ
ਲਾਂਬੜਾ-ਜਲੰਧਰ

ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਵਧਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਡਰਾਉਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ - ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਐਂਟਾਰਟਿਕ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸਦਾ 98%

ਹਿੱਸਾ ਸਦਾ ਹੀ ਬਰਫ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੱਜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਰਫੀਲੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਲੰਬ ਚੁੜਾ ਕੋਈ ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤੀਕ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਸ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ 2.5 ਤੋਂ 3 ਕਰੋੜ ਘਣ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਇਕੋ ਇੱਕ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੀਣਯੋਗ ਜਲ ਦਾ ਕੋਈ 70% ਫੀਸਦੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇਸੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਇਸ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉੱਤਰੀ ਧਰੁਵ ਵਾਲੀ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਧਰੁਵ - ਵਿਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਅਟਪਟਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੇ ਚੁੰਬਕੀ ਧਰੁਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਇੱਕ ਤੀਜਾ ਧਰੁਵ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਤੇ ਤੋਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਧਰੁਵ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਕਾਰ 43 ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਤੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ

ਸੂਚਨਾ

ਸਾਲ 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 ਅਤੇ 2011 ਦੀਆਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋੜ' ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਛੇ-ਛੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਸਿਰਫ 80 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 155 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 225 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 295 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 365 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 630/-ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ 01679-241744 'ਤੇ ਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਮਿਆਂਮਾਰ (ਬਰਮਾ) ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਉਜਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਤੁਰਕ ਮਾਨਸਿਤਾਨ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਰਬਤੀ ਖਿੱਤੇ - ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕ ਭੂਮੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਪਹਾੜਾਂ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਕੋਈ 12% ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਬੁੜ ਖਾਭੜ ਧਰਾਤਲਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ। ਕੋਈ 14% ਹੋਰ ਆਬਾਦੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਤਰਾਈ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਦਾ ਅੱਧ ਆਪਣੀਆਂ ਖੇਤੀ ਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਪਾਣੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਭਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਬਰਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਝੀਲਾਂ, ਕੂਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਨਦੀ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਬਸ਼ਿਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਚਾਈਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਢਲਾਨਾਂ ਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਖੇਤਰ ਏਥੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਤੇ ਬਨਾਸਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਥੋਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਿਛ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਜਾਤੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਜਾਂ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਪਣਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸੌਖ ਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੀ ਦੌੜ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਜਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਤੀਆਂ ਅਨਮੋਲ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੇ ਪੌਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਨੇ। ਇਸ

ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇਖੋਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਨਾ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਹਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿਦਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਦੋਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬੂਟੀਆਂ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਲਟ ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਕਣ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੋਕੇ ਤੋਂ ਬਚਾਓ, ਜਲਵਾਊ ਤੇ ਕਾਬੂ, ਜਲ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਤੇ ਭੰਡਾਰਨ, ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਜਨਣ ਕਿਰਿਆ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਹਿੰਦ ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਇਕਤਾ 'ਚ ਵਾਧਾ, ਕੀਟ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਬਤ ਦੇਵਤੇ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਭੰਡਾਰੇ ਹਨ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਪਹਾੜ।

ਹਿਮਾਲਾ ਪਹਾੜ - ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀਆਂ ਬਰਫ਼ਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਟੀਸੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਿਮਾਲੀਆ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ ਤਿੱਬਤ ਵਾਲੀ ਪਠਾਰ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸੰਗਮ ਤੀਕ ਧਣੁਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਰਬਤ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿੱਚ ਭੂਟਾਨ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ। ਹਿਮਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਵੀ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਘਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਏਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਕਸ਼, ਕਰਾਕੁਰਮ ਤੇ ਪਾਮੀਰ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹਦੇ ਨਾਲ

ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਨੇ। ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਗਾਰੋ, ਖਾਸੀ ਤੇ ਨਾਗਾ ਪਹਾੜ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਹੀ ਭਾਗ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਘਾਟੀ ਤੋਂ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਤੀਕ ਹੀ ਇਸ ਪਹਾੜ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕੋਈ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਚੌੜਾਈ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ 400 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੀ ਉੱਚੀ ਲੜੀ ਤੋਂ ਉਰਾਰ ਤੇ ਸੀਕਿਆਂਗ ਦਾ ਖਿੱਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ 5000 ਫੁੱਟ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਨੀਮ ਹਿਮਾਲਾ 10 ਤੋਂ 15000 ਫੁੱਟ, ਧੁਰ ਉੱਤਰ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਮਹਾਨ ਹਿਮਾਲੀਆ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਇਹੋ ਪਰਬਤਮਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਚੋਟੀਆਂ 25000 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਚੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸੌ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਚੋਟੀਆਂ 2300 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਪਹਾੜ ਸਿਰਫ਼ 19000 ਫੁੱਟ ਤੀਕ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ 10 ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਹਿਮਾਲੀਆ ਵਿਚ ਹਨ। ਹਿਮਾਲੀਆ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆ ਇਹਨਾਂ ਪਹਾੜਾਂ 'ਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀ ਲੜੀਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ, ਘਾਟੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਵਗਦੇ ਹਨ। ਉਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡ ਆਕਾਰੀ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤ ਸਕਰਦੇ ਤੇ ਖਿਸਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹਿਮਾਲੀਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਮੌਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਜਦੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਲੜੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਫੁਹਾਰਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਨਾ ਵਰਖਾ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਧੜਵੈਲ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ, ਗੰਗਾ,

ਸਿੰਧ, ਮੈਕਾਂਗ, ਯੰਗਸੀ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਪੀਲੇ (ਯੈਲੋ) ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹਿਮਾਲੀਆ ਪਹਾੜ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਕ, ਘੱਟ ਵਰਖਾ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ (ਤਿੱਬਤ-ਸੀਕਿਆਂਗ) ਅਤੇ ਲਦਾਖ ਵੀ ਹਿਮਾਲਾ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਹਿਮਾਲੀਆ ਦਾ ਜਨਮ - ਭੂਵਿਗਿਆਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਰਬਤ ਦਾ ਜਨਮ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੁ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਟੋਨਿਕ ਪੇਪੜੀ ਦੇ ਯੂਰੇਸ਼ੀਅਨ ਪੇਪੜੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਓ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਏਸ ਟਕਰਾਓ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਹਲਕੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਭੂਗਰਭੀ ਦਬਾਓ ਕਾਰਨ ਉਭਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਉਭਾਰ ਪਹਾੜ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦਾ ਉਭਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਲਗਭਗ 15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਾੜ ਦੀ ਉਚਾਈ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਏਸ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਤੀਕ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਚੂਨੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵੀ ਬਣਾਵਟ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਘੋਗੇ ਸਿੱਪੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਤੇ ਪਥਰਾਟਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਹ ਪਥਰਾਟ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਥੱਲੇ

ਫੁੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਪਰ ਉਠੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜ ਦੀ ਉਮਰ 45 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿਰਕੋਨ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਇਹਦੀ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਲੱਭੇ ਹਨ। ਉਮਰ ਮਿਥਣ ਦੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਧੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤੱਤ ਲਗਭਗ 45 ਤੋਂ 50 ਕਰੋੜ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੋਜ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਧਰੁਵ ਕਿਵੇਂ - ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਪੀਣਯੋਗ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ ਧਰੁਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਕਾਰ ਤੀਕ ਫੈਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਰਫੀਲੇ ਹਿਮਾਲੀਆਈ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਆਚਿਨ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਹੀ 70 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਗੰਗੋਤਰੀ, ਨੁਬਰਾ, ਬਿਆਫ਼ੋ, ਬਾਲਟੋਰੋ, ਜੇਮੂ, ਖੰਬੂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾਮਵਰ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਹਨ। ਇਹੋ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਬਰਫ਼ ਪਿਘਲ ਕੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਿਮਾਲੀਆ ਪਹਾੜ ਭੂ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਥੇ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਲਗਭਗ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸੀ ਜਾਂ

ਸਦਾ ਵਗਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਉਗਮਣ ਵਿਗਸਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ 40 ਫੀਸਦੀ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਲੋਕ 18 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਅੰਤ ਝੀਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਬਰਫ਼ੀਲਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਝੀਲਾਂ 15 ਤੋਂ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਫੁੱਟ ਤੀਕ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੱਕ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਏਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵੀ ਕੁਝ ਝੀਲਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਪੈਂਨਗੌਰਾ ਸਾਓ ਝੀਲ ਦਾ ਘੇਰਾ 700 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੀਕ ਹੈ। ਯਮਕੁੰਦ ਝੀਲ 640 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਰਿਆ ਸਿੰਧ, ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵੀ ਝੀਲ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਦੇ 410 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਦਾ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਸੋਮਾ ਤੀਜਾ ਧਰੁਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ?

ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ - ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦਾ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ 1 ਦਰਜਾ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿਮਾਲੀਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ 6 ਦਰਜੇ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਮ. ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੁਣ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰ 'ਤੇ

ਹੈ। ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਵਾਧਾ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਤੇ ਬਨਾਸਪਤੀ ਦੀ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਜੰਗਲਾਂ, ਸਿਹਤ, ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਸਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਧੇ ਹੋਏ ਤਾਪਮਾਨ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਸੌਕੇ ਤੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਡੋਬੇ ਜਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਬਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਪਿਘਲੇਗੀ, ਝੀਲਾਂ ਸੁੱਕਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੌਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਪਵੇਗੀ। ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲੱਗਣਗੀਆਂ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਓ ਬਾਬਤ ਉਪਗ੍ਰਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 2035 ਤੱਕ ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਰਫ਼ ਹੀ ਪਿਘਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪਰਮਾਣ ਹੈ ਭਾਰਤ-ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਕੋਈ 45000 ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਰੋਜ਼-ਬ-ਰੋਜ਼ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ। ਕਈ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਹਿਮਾਲੀਆ ਪਰਬਤ ਲੜੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਹਾੜ ਨੰਗ ਮਨੰਗੇ ਤੇ ਰੁੰਡ-ਮਰੁੰਡ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਏਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ ਜਲ

ਸ੍ਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਅਵਸ਼ ਪਵੇਗਾ। ਏਸ ਪਾਣੀ ਸ੍ਰੋਤ ਦੇ ਸੋਮੇ ਏਥੇ ਵਗਦੇ ਬਾਰਾਮਾਂਹੀ ਦਰਿਆ ਤੇ ਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਣੀ ਰਿਸ ਰਿਸ ਕੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਅਸੀਂ ਖੂਹਾਂ, ਨਲਕਿਆਂ, ਬਿਜਲਈ ਮੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਫਸਲਵਾੜੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਝਲਕਾਂ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤੇ ਮੌਸਮ ਮਾਹਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰਕ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਵਾਧਾ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਰੁੱਖ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਜਾਮ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਦ੍ਰੁਮ ਬ੍ਰੁਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਸਾਡਾ ਜੀਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਏਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਧਰੁਵੀ ਬਰਫ਼ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਿਘਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਵਾਹੀਯੋਗ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਉਤਰੀ ਧਰੁਵੀ ਸਾਗਰ ਰਾਹੀਂ ਜਹਾਜ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੱਧ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹਿਮਾਲਾ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚ, ਧਰੁਵੀ

ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਵਾਸਤੇ ਖੁਦਾਈ ਸੌਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ, ਚੱਕਰਵਾਤਾਂ, ਸੁਨਾਮੀਆਂ, ਭੂਚਾਲਾਂ, ਬੱਦਲਾਂ, ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਰਖਾ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਔੜ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਆਸੀ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਧੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ।

ਆਖਰਕਾਰ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਤਸਵੀਰ ਹਿਮਾਲੀਆ ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਧਰੁਵੀ ਬਰਫ਼ਾਂ ਦੀ ਉੱਘੜ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ, ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਭਲਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਕੜਦਾਇਆਂ ਵਾਂਗ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਹਿਜ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ “ਸਹਿਜ ਹੀ ਸੁਖ ਉਪਜੇ॥” ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਜ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਪਨਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਧਰੁਵਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅੱਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਮਰਮ ਹੈ।

ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ

ਸੁੰਦਰ, ਮਜ਼ਬੂਤ, ਭੁਚਾਲ ਨਿਰੋਧਕ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ।

- * ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਸਹਿਤ * ਸਰੀਏ ਦੀ ਜਾਂਚ * ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਵੇਂ
- * ਸਲੂਬ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਅ * ਤਰੇੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਿਵੇਂ
- * ਲੱਕੜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਮਾਰਬਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ

ਆਦਿ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ, ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ

ਘਰ ਬੈਠੇ ਪੁਸਤਕ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ 01679-241744

ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਦੀ ਤਲਾਸ਼....

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵੀ ਸੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਸਾਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਪਰ ਜੀ ਸੱਚ ਕਿਹੜਾ ਜਗਿਆਸੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਸੱਚ, ਬੱਸ ਸੱਚ।

ਫੇਰ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਸੱਚ?

ਜੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਹੈ ਸਾਧੂ ਬੋਲਿਆ।

ਜਗਿਆਸੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਲਕੀਰ ਨਹੀਂ ਟੱਪ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਦੇ ਗੁਰੂ ਮੁਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਦੇਵਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੱਬ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬਚਪਨ ਘਟਣ ਲੱਗਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੱਚੀ ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰੱਬ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਹੋਈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਦੀ ਸੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਸੁੰਨ-ਮਹਾਂ ਸੁੰਨ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੰਨੀ 'ਚੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੇਦ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਣੀ ਸਾਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਹੋਇਆ। ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ 'ਬਾਈਬਲ' ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ ਨੇ 6 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਣੀ ਸਾਜੀ ਅਤੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ (ਐਤਵਾਰ) ਉਹ ਥੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ 'ਕੁਰਾਨ' ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ (ਅੱਲ੍ਹਾ) ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਜੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੁਨ (ਹੋ ਜਾਵੇ) ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਅਚਾਨਕ ਸਾਜੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਇਸ 'ਚ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੱਤਵਾਂ ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਸਿੱਖਣੀ ਸਾਜ ਕੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੱਲ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਕਿਸਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਣੀ ਸਾਜਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੇਹੁਦਾ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜੀਵ

ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਅਮਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਅਮਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ

ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਭਾਵੇਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਤੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਣੇ ਪਏ। ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਕੀਰ ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਚਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਸੂਰਜ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਦਾ ਸਗੋਂ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਪਾਦਰੀ ਜਗਤ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਡਗਮਗਾ ਗਿਆ। ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਮਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਪਾਦਰੀ ਜਗਤ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਬ੍ਰੂਨੋ ਨਾਮ ਦਾ ਇਟਲੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਾਦਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਟਲੀ ਵਾਲੇ ਪਾਦਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲੱਭਦੇ ਰਹੇ। ਅਖੀਰ ਧੌਖੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ

ਦੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਕੁਝ ਕਲਪਿਤ ਦੇਵਤੇ ਹੀ ਸੱਚ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਪੀਣੀ ਪਈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਦੇਵਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੈ। ਆਰੀਅਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਅਤੇ ਦਰਾਵਿੜਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਗ੍ਰੰਥ। ਭਾਵ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ (2500ਈ.ਪੂ.) ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦ ਆਰੀਅਨ ਭਾਰਤ ਆਏ ਤਾਂ ਦਰਾਵਿੜਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਰਾ ਵਰਨਣ ਹੈ। ਆਰੀਅਨ ਸੂਰ (ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ) ਅਤੇ ਦਰਾਵਿੜ ਅਸੁਰ (ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਰਾਖਸ਼ਸ਼) ਹਨ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਤੋਰੇਤ' ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ

ਦੇਸ਼ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਿਉਂਦੇ ਅੱਗ 'ਚ ਜਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜੀਭ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਅੱਗ 'ਚ ਸੜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸਿਰ ਫੇਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲੈਲੀਓ ਨੇ ਤਾਂ ਦੁਰਬੀਨ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢ ਕੇ ਚੰਦ ਉਪਰਲੇ ਟੋਏ ਟਿੱਬੇ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੇ। ਚਰਚ ਨੇ ਗਲੈਲੀਓ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਈਬਲ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਇਸ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਗਲੈਲੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਘੁੰਮਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਕਾਰਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਗਲੈਲੀਓ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਚਰਚ ਨੇ ਗਲੈਲੀਓ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ)। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲੈਲੀਓ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਈਬਲ 'ਚ ਇਹੋ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚ ਲਿਖੀ ਕੋਈ ਲਾਈਨ, ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲਗ-ਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਇਹੀਓ ਹੈ ਬੱਸ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਬਲਦ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਬਲਦ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਕੱਛੂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਕੱਛੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਨੇ ਵਲਾਵਾਂ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਚਮਕਦੇ ਤਾਰੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਦੇ ਟਿਮਕਣੇ ਹਨ। ਰੱਬ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਛਮੀ (ਮਾਇਆ) ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਘੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਉਪਗ੍ਰਹਿ (ਰਾਕੇਟ) ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ (ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ) ਚੀਰ ਕੇ ਉੱਪਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ (ਗੁਰੂਆਂ) ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਹ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਰ ਕੀ ਬਾਣੀ (ਇਲਹਾਮ) ਹੈ। ਧਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਲਗ-ਮਾਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। (ਚਲਦਾ)

ਕਵੀ-ਓ ਵਾਰ

ਬੜੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਈਏ ਬਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਐਵੇਂ ਵਟਾਉ ਮੀਆਂ। ਅੱਖਰ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਬਸਤੀ ਮੂਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕੀ ਥਿਆਉ ਮੀਆਂ। ਦਿਨਕੱਟੀਆਂ ਨੇਤਾ ਜੀ ਕਰਨ ਲੁਕ ਕੇ ਪਰ ਭਾਸ਼ਣ ਦੋਵਦੇ ਨੇ ਬੜੇ ਭੜਕਾਉ ਮੀਆਂ। ਤੂੰ ਹੇਰਾਫੇਰੀਆਂ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਕਰ ਲੈ ਆਖਿਰ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਤੇਰਾ ਹੀ ਭੂਤ ਡਰਾਉ ਮੀਆਂ।

ਇਕਸੁਰਤਾ

ਇਕਸੁਰਤਾ ਜਦੋਂ ਹੈ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਤੇਰੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਅੜਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਖੋਲਦੇ ਹੋ ਉਦੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤਾਈਂ ਬੋਲਣ ਲਈ ਹੋ ਜਾਂਵਦੇ ਤਿਆਰ ਅੜਿਆ। ਤੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖਾਮੋਸ਼ੀ, ਇਕੱਲ ਹੈ ਦਿੰਦੀ ਨੰਗਾ ਆਪਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਖਲਿਹਾਰ ਅੜਿਆ। ਉਜਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜ੍ਹ ਸਖ਼ਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਕਰੇ ਖੁਦ ਨਾਲ ਅਖਾਂ ਚਾਰ ਅੜਿਆ।

ਗਿਲਾਨੀ

ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈ ਘਿਣ ਹੁੰਦੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਭਿਣ ਭਿਣ ਹੁੰਦੀ। ਮਿਆਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਸੱਚੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਣਮਿਣ ਹੁੰਦੀ। ਝੂਠੀ ਮਿਤਰਤਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਚੁਫੇਰ ਪਸਰੀ ਸੱਚੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਪਲ ਛਿਣ ਹੁੰਦੀ।

ਬਹਾਦਰ ਮਨੁੱਖ

ਸਿੱਧਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਇਹ ਬੰਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਲਕਾਰ ਬੋਲੀ। ਨਿੱਕੇ ਬੰਦੇ ਤਾਈਂ ਵਾਹਣੀ ਪਾਈ ਫਿਰਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੰਨ ਜਾਂਦੀ ਉਦੋਂ ਹਾਰ ਬੋਲੀ। ਬਹਾਦਰ ਮਨੁੱਖ ਤਾਈਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚੁੱਕਣੀ ਕਿਸ ਦੇ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਬੋਲੀ। ਸੱਚੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਮਿਲੇ ਜਦ ਕੋਈ ਤਾਂ ਦੱਬ ਆਪਣੇ ਦਿਓ ਹਥਿਆਰ ਬੋਲੀ।

ਆਪਣਾ ਉਲੂ

ਲਗਦੇ ਭੇਤ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੂੰ ਤਾਹੀਏਂ ਹੋ ਗਿਐਂ ਬੜਾ ਮੋਹ ਤੋੜ ਯਾਰਾ। ਮਿੱਠੇ ਮੂੰਹਾਂ ਦੇ ਨੇ ਮਤਲਬ -ਪ੍ਰਸਤ ਇਥੇ ਜੋ ਰਖਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘਰੋੜ ਯਾਰਾ। ਜਿੱਥੇ ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲਜੇ ਦਿੰਦੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਘਸੋੜ ਯਾਰਾ। ਜੀਹਨੂੰ ਜੀਣ ਦਾ ਇਥੇ ਨੀ ਢੰਗ ਆਉਂਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਮਰੋੜ ਯਾਰਾ।

ਮਹਿਕ ਚੁੰਮਣ

ਮੇਰੀ ਮਹਿਕ ਚੁੰਮਣ ਦੇਹ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਰਝਾਉਣ ਤੋਂ ਨੀ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਦੋਸਤੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋਕ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਤੋਂ ਨੀ। ਖੀਸਾ ਅਕਲ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਵਦਾ ਹੈ ਖੁੜ੍ਹਿਆ ਕੀ ਹੈ ਤੀਰਥੀ ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਨੀ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਲੈਣਾ ਕੀ ਕਿਸੇ ਉਸਦੇ ਜਿਉਣ ਤੋਂ ਨੀ।

ਸੋਲਾਂ ਦੂਣੀ ਅੱਠ

ਪੜ੍ਹਿਆ ਪੁਤ ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ ਦੇਖ ਕਿੱਦਾਂ ਸੋਲਾਂ ਦੂਣੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਅੱਠ ਅੜੀਏ। ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੱਝ ਉਹਦੀ ਜੀਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੱਠ ਅੜੀਏ। ਵਰਗਲਾਈਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿਸਦਾ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਹੈ 'ਕੱਠ ਅੜੀਏ। ਵਿਹਲੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ੈਤਾਨ ਘੜਿਆ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰੋਗੀ ਪੂਜਕੇ ਮੱਠ ਅੜੀਏ।

ਕਿਸਮਤਵਾਦੀ

ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਬੜੇ ਅਭਾਗੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਹਨੇਰਾ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਰਹੇ ਢੋਂਦੇ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਧਾਗੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਜੀਂਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਬਾਈਵੀਂ ਸਦੀ ਲਾਗੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗ ਗਈਆਂ ਖੇਤ ਸਾਰਾ ਅੱਖਾਂ ਮਲਦੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਜਾਗੇ ਹਾਂ ਜੀ।

ਭੁੱਖ-ਹੀਣਤਾ ਰੋਗ

ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬੁੱਖ-ਹੀਣਤਾ ਰੋਗ : 00447763013424

ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟੇ ਹੋਣਾ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰਨਾਂ ਮੌਤ ਵਲ ਵੱਧਦੇ ਕਦਮ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਹੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮੀਰ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਤਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।”

ਅੱਜ ਕਲ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਪਤਲਾ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁੰਦਰ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ੋਰਾਂ-ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਰੇਡੀਓ, ਟੀ. ਵੀ., ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਅਸਰ ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮੌਡਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਣਨ ਵਿਚ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਰੈਸ਼ ਡਾਈਟਿੰਗ, ਐਟਕਿਨਜ਼ ਡਾਈਟਿੰਗ, ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤੀਆ ਭਾਰ ਘਟਾਉ ਆਦਿ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਲੋਕ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਇਕੈਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2011 ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ : ਅੱਜਕਲ ਅਖਬਾਰ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਇਕ ਸਫਲ ਔਰਤ ਦੀ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਆਮ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿਰਫ ਅਮੀਰ ਤਬਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਜਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਛੱਲ ਜਿਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਕ ਖੱਬਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਹਤ - ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ‘ਭੁੱਖ ਹੀਣਤਾ ਰੋਗ’ [ANOREXIA-NERVOSA] ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਭਾਰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਗ, ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਛਵੀ (SELF-

BODY IMAGE) ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਹਰ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਪਤਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਣਾ ਹੋਰ ਘਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗੀ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਰ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਰੋਗ ਨੂੰ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਗ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਿੱਤੇ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਡਲਿੰਗ, ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਏਅਰ-ਹੋਸਟੈਸ ਆਦਿ। ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲੱਛਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

- * ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰ ਘਟਣਾ (ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਦਾ ਹੈ)
- * ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰ ਘਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਾਣਾ।
- * ਹਰ ਵਕਤ ਮੋਟੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਂ ਭਾਰ ਵੱਧਣ ਦਾ ਡਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
- * ਹਰ ਵਕਤ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਚਿਕਨਾਈ ਜਾਂ ਕਲੋਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ।
- * ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਲਗਾਉਣੀ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵਕਤ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਕਰੀ ਜਾਣੀਆਂ।
- * ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਲਟੀ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ।
- * ਖਾਣੇ ਬਾਰੇ ਬੁਠ ਬੋਲਣਾ ਜਾਂ ਖਾਣਾ ਛੁਪਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦਰੇਗ ਕਰਨਾ।
- * ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੋਟੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ।
- * ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਠੰਡ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ।
- * ਮਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਾ ਕਰਨਾ।
- * ਸੁਸਤੀ ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਾ ਕਰਨਾ।
- * ਮਾਹਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ।
- * ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਕਾਰਣ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੱਛਣ ਆਦਿ।

ਜੇ ਆਪਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਅਨੁਵੰਸ਼ਕ ਕਾਰਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਰੋਗ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੋਰ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਬੰਧਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਰੋਗ (ਤਪਦਿਕ) ਏਡਜ਼, ਸ਼ੂਗਰ ਰੋਗ DIABETIES ਆਦਿ। ਜੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮੁਆਇਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਭੁੱਖ-ਹੀਣਤਾ-ਰੋਗ’ (ANOREXIA NERVOSA) ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹਦੇ ਲੱਛਣ ਤਾਂ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਇਨਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਛੋਟੀ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਕਈ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਲਟੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਤ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ 16 ਜਾਂ 17 ਸਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 6 ਸਾਲ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤਕ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ 9 ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਇਕ ਖੋਜ ਮੁਤਾਬਕ 44 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੋ ਗਏ। 36 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਰ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਰੀਜ਼ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਇਹ ਖੋਜ 1989 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ 68 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਐਨੋਰੈਕਸੀਆ ਨਰਵੋਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਬੁਲੀਮੀਆ ਨਰਵੋਸਾ (BULIMIA NERVOSA) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਹ ਖਾਦਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਕੈਲਰੀਜ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਝਟਕੀ ਪਟਕੀ ਵਿਚ ਪਚਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਜ਼ਰਾ ਹੱਟ ਕੇ ਹੋਣੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਉਲਟੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਪਟ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖਲਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਸੌਂ ਜਾਣਾ। ਇਸ ਖਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰੀਜ਼ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਂਗ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ

ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ। ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖਾਣੇ ਵਲ ਬਹੁਤ ਇਤਆਦ ਵਰਤਣੀ, ਉਲਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ, ਦਸਤਾਂ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਖਾਣੀ। ਇਹ ਵੀ ਆਮ ਕਰਕੇ 18-19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ 11 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 70 ਸਾਲ ਤਕ ਵੀ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਔਰਤਾਂ ਇਹਦੀਆਂ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ 50 ਅਤੇ ਇਕ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਇਲਾਜ ਦੋ ਸਾਲ ਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਖੱਲਲ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ ਲਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਆਂਤੜੀਆਂ ਵਿਚ ਫੋੜੇ, ਆਂਤੜੀਆਂ ਦਾ ਫਟ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਰਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗਿਲਟੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਖਾਣਾ ਪਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਜਾਣਾ। ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਂਤੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਚੰਬੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇ ਨਿਕਾਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਰੁਕ ਜਾਣਾ, ਹੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਬਾਂਝਪਣ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਿਰ ਜਾਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੀਂਦ ਦਾ ਉੱਡ ਜਾਣਾ, ਦਿਲ, ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਅੰਗ ਸੁੰਗੜਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਸਾਡੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਸੋਟੀ ਵਰਗਾ ਪਤਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਵਿਚਲੇ ਚਿੱਟੇ ਸੈਲ ਜੋ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਘੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਮੋਨੀਆ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਹੋਇਆ ਜਖਮ ਵੀ ਜਲਦੀ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ BMI ਬੌਡੀ ਮਾਸ ਇਨਡੈਕਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂਚਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਭਾਰ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਭਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੰਬਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਕੈਅਰ ਮੀਟਰਾਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਹਤਮੰਦ BMI 20 ਅਤੇ 25 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘੱਟ ਹੋਣ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੱਧਣ ਤੇ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਲਝਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਡੀਕਰਣ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਿਉਟੀ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਧੜਾ ਧੜਾ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਵਾਲਾ 'ਭੂਤ'

13 ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਵਿਚ, ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਪਿੰਡ ਦੁਸਾਂਝ ਕਲਾਂ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡਮ ਸੱਤਿਆ ਰਾਣੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਡਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਚਾਨਕ ਆ ਕੇ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਬੇਟੀ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਮੈਡਮ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਅੱਜ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ‘ਭੂਤ’ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ, ਭੂਤ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਜਾਨੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਛੁਡਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।” ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਕ-ਦਮ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਭੂਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਵਾਂਗਾ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਵੋ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸਦੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।”

ਮੈਡਮ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੋਗੇ?” ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਿਰਫ ‘ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ (Psychological)’ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਣ

ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।” ਮੈਡਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਪੇਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੇ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ 100 ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਟੇਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਵੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ‘ਗੁੜੇ’ ਜੋ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ, ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਰਾਹੀਂ ਆਦਰ ਸਹਿਤ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਬੈਠ ਚੱਦਰ ਲੈ ਕੇ ਗੂੜੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਂਤ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਆਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਰੌਣਕ ਛਾ ਗਈ। ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਾਬਿਆਂ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ, ਚੇਲਿਆਂ ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲ ਗਏ, ਪਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ।” ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ‘ਮਮਤਾ’ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਮਮਤਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰੋਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਚੱਦਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਮਤਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਨੂੰ?” ਉਸਨੇ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, “ਕੁਝ ਨਹੀਂ।”

ਜਿੰਦੀ ਪੇਂਟਰ
ਮੋਬਾ : 98156-81834

ਮਮਤਾ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਦਰ ਨਾਲ ਉਹ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਕੇ ਸੌਂ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਭੂਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜੋਰ-ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਜਦੋਂ ਭੂਤ ਇਸਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਲਾ ਸੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਮਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਮੇਰੇ

ਬੈਠਣ ਲਈ ਕੁਰਸੀ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਮੇਰੇ ਪੀਣ ਲਈ ਚਾਹ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆਂਦੀ। ਘਰ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਸਰਸੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਨੋ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਇਸੇ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਸਰਸੇ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਵੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ‘ਝੂਠਾ’ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸੇ ਬਾਬੇ ਉਪਰ ਟਿੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਦੱਖਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਖਤਰਨਾਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ, “ਮਮਤਾ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਰੋਗ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ‘ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ’ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ, ਬਾਬਿਆਂ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ, ਜਾਦੂਗਰਾਂ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਰੋਗ ਹੋਰ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਪਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਉਣ

ਬਾਰੇ ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਡਰੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਵੋ, ਮਮਤਾ ਫਿਰ ਭੂਤ ਦੀ ਕਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆਕੇ ਤੜਫ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਭੂਤ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਝ ਜਾਦੂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ‘ਭੂਤ’ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਿਰਕਾਂ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ‘ਗੁੜੇ’ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਰਾਹੀਂ ਚਲ ਪਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਗੇਟਾਂ ਮੁਹਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਮਮਤਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਭੂਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਬੈੱਡ ਉਪਰ ਚੱਦਰ ਲੈ ਕੇ ਸੌ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਮਤਾ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ (ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ) ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਚਾਈ ਭਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਭੂਤ’-ਪ੍ਰੇਤ’ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।’ ਤੇ ਇਹ ਇਕ ਮਨ-ਭਰਮ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਉਹ ਟੀਕੇ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੋਥੇਬਾਜ਼ ਜੋਤਸ਼ੀ, ਬਾਬੇ, ਸਾਧ-ਸੰਤ ਤੇ ਪਾਦਰੀ ਆਦਿ ਆਮ ਹੀ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਤੇ ਲਾਈਲੋਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮ’ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਦੂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ‘ਚਲਾਕੀ’ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ।

ਜਾਦੂ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮਮਤਾ ਮੈਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਣ ਸਕੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਭੂਤਾਂ-ਚੁੜੇਲਾਂ, ਜਾਦੂ-ਟੁਣਿਆਂ ਤੇ ਜੰਤਰਾਂ-ਮੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਏ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੇ ਹੀ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਬਚਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੂਰਖ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਬਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੂਤ ਦਾ ਵਹਿਮ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਮਤਾ ਉਠ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਬਾਬਰੂਮ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਫਿਰ ਭੂਤ ਦੀ ਕਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਦੱਸੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਗੇਟ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਭੂਤ ਦੀ ਕਸਰ ਕਰਕੇ ਹੀ, ਇਹ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਜੀਬ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੋੜੇ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਥੱਕ ਗਈ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਬੈੱਡ ਉਪਰ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਫੜ ਕੇ ਤੜਫਣ ਲਗ ਪਈ, ਜਿਵੇਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਛੁਡਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਤੇ ਝਾੜ-ਫੁੱਕ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ

ਕੀਤਾ ਪਾਣੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਬੋਤਲ ਵਿਚੋਂ, ਬੈੱਡ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਤੜਫ ਰਹੀ ਮਮਤਾ ਉਪਰ ਛਿੜਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਸਕੂਨ’ ਕਰਕੇ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮਮਤਾ ਥੱਕ ਹਾਰ ਕੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ।

ਬੋੜੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੈੱਡ ਉਪਰੋਂ ਉੱਠ ਕੇ, ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ-ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਭਰਾ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਬੈੱਡ ਉਪਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁੰਡਲਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤ ਗੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤਣੇ ਹੋਏ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ, ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਤਿੱਖੇ ਨਹੁੰਆਂ ਨਾਲ ਨੋਚ-ਨੋਚ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖੂਨੀ ਪੰਜੇ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੜੀ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?” ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਮਤਾ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜੀਬ ਜਹੀਆ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ‘ਸਵੈ-ਹਿਪਨੋਟਾਈਜ਼’ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ’ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ‘ਹਿਸਟੀਰੀਆ’ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਮਤਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਛੱਡਾਂ। ਰਾਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਅਲੱਗ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਮਮਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ, ਪਰ ਮਮਤਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੰਨ ਗਈ। ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਸਦਾ ਸਕੂਲੀ ਬੈਗ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬੈਗ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਪਈ ਸੀ ਜੋ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਲੇਬਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਉਸਨੇ ਕੱਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ‘ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਢਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਦੇ ‘ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ’ ਹੋਣ ਦਾ ‘ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?’ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ’ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸਨੇ ‘ਵਿਆਹ’ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕੇ ਮਮਤਾ ‘ਸੈਕਸ ਅਨੰਦ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਹੁਣ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸਦੀ ਇਸੇ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਇਕ

ਲੰਮਾ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ, “ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਜਾਵੇਂਗੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ‘ਵਿਆਹ’ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਮੁੰਡਾ ‘ਪਤੀ’ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਂਗੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਘਟੀਆ ਤੇ ਬਦਸੂਰਤ ਮੁੰਡਾ ‘ਪਤੀ’ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਤੈਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ, ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਮਨ ਲਗਾ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਕੂਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਂਗੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।” ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ, ਕੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ?” ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਟੀਚਰ”। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, “ਟੀਚਰ ਵੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਏ, ਜੇਕਰ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰੇਂ ਤੇ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਂ।”

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਵੁਕ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਭੇਦ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਆ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ।” ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ‘ਹਿਸਟੀਰੀਆ’ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ‘ਸਵੈ-ਹਿਪਨੋਟਾਈਜ਼’ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੋਂਦ-ਰਹਿਤ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਸਵੈ-ਹਿਪਨੋਟਾਈਜ਼’ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ‘ਹਿਸਟੀਰੀਆ’ ਰੋਗ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨੀ, ਲਾਈਲੋਗ ਤੇ ਮੁਰਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਭੂਤਾਂ-ਚੜੇਲਾਂ, ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਤੇ ਜੰਤਰਾਂ-ਮੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਉਸਦੇ ਲਾਗੇ-ਸਾਗੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਹਿਸਟੀਰੀਆ’ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਘਰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ-ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਗਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਅਖੌਤੀ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਹ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਭੂਤ ਵਲੋਂ ਗਲਾ ਘੁੱਟਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਮਤਾ ਦੁਬਾਰਾ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਣਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮਮਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਮਮਤਾ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਨੇ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਿਆ, ਇਸਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।” ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਕੂਲੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਮਤਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ, ਭਰਾ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਪੇਪਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਠੀਕ ਹਾਲਤ

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ
ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 150 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਸਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਬਣਾਏਗਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

70 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਦਸ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

160 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਦੀਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

340 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

1000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਲਿਸਟ ਪੂਰੇ ਪਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਸਮੇਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ :

ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ,

ਬਰਨਾਲਾ - 148101 (ਪੰਜਾਬ)

ਨੋਟ • ਇਨਾਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਲਿਸਟ, ਸਿਰਫ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ।

• ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਡਾਕ ਖਰਚ ਅਦਾਰਾ ‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

• ਸਾਰੇ ਚੰਦੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਨਾਮ ਤਾਤਰਿਕ ਜੋਤਸ਼ੀ

ਅੱਜ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਭਾਵੇਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਛੜੇਪਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ, ਇਹ ਸਭ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੱਕਸਮੇਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਖਬਰ ਮੋਗਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਜੋ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਾਤਰਿਕ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਚਿਮਟੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਬੱਚੀ ਅੰਨੇ ਤਸਦਦ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਕਰਦੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਰੁਝੇ ਪਰ ਕੋਈ ਭਲਾ ਪੁਰਸ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕਿਆ, ਦੱਸੇ ਭਲਾ ਉਸ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਵਿਚ ਭੂਤ ਕਿਥੋਂ ਆ ਵੜਿਆ, ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਆਮ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਪੰਚ ਔਰਤ ਹੈ। ਜਰ੍ਹਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਨਾ ਬੇਦਰਦ ਨਰਦਈਪਨਾ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਲੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਟਾਮਣੇ ਵਿਚ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਸੁਝਵਾਨ ਲੋਕ ਵੀ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਚ ਆਮ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ, ਓਪਰੀ ਸੈਆਂ, ਕਸਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਚੋਲਿਆਂ ਤਾਤਰਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਤਰਿਕ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵੀਰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਫਾਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਇਹਨਾਂ ਤਾਤਰਿਕ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੁਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਖੰਡੀ ਤਾਤਰਿਕ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਮੰਦਬੁੱਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਬੁਰੇ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਖੰਡੀ ਲੋਕ ਦਿਨ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਖੰਡੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਧਾਗੇ ਤਵੀਤ ਅਤੇ ਟੁਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਨ ਦੌਲਤ ਸਮੇਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਭੋਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਖੰਡੀ ਸ਼ਰਤੀਆ ਮੁੰਡਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੰਡਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਖੰਡੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ-2 ਕਤਾਰਾਂ ਆਮ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਉਕਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸਣਯੋਗ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤਾਤਰਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਈ. ਪੀ. ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮੱਦਦ ਮਿਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਰ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਬੇਝਿਜਕ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹਨਾ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀਆਂ ਨਾ ਬੰਦ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੁਸ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹੋ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋੜਨ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਤਾਤਰਿਕ ਜੋਤਸ਼ੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਵੀਰੋ ਜੇ ਵੇਲਾ ਹੱਥ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁੜ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਆਓ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਛੇੜੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਟਕ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀਆਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਭੇਟ ਨਾ ਚੜਨ।

- ਗੁਰਵਿੰਦਰ 'ਗੋਸਲ' ਦੌਲਤਪੁਰਾ (ਗੋਸਲ)

ਬਠਿੰਡਾ, ਫੋਨ : 97796-96042, 98787-97887

ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਏਨੀ ਜਿਲਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ?” ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, “ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਭੂਤ ਦੇ ਵਹਿਮ ਨਾਲ ‘ਅੰਤਰਮੁਖੀ’ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਕੇ ਭੂਤ ਦਾ ਵਹਿਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਭੂਤ ਨੇ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਨਹੀਂ ਘੁੱਟਿਆ।” ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਕੂਲੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮਮਤਾ ਮੈਨੂੰ ਪੰਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤੱਕਦੀ।

11 ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਟੇਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਮਤਾ (ਵਿਦਿਆਰਥਣ) ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਬਾਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨਾਲ ਨਾਟਕੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ‘ਟੀਚਰ’ ਬਣੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਦੱਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਡਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਹੈ : 01679-241744, 233244

■ **ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ**
 ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ/ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ 50/-
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ੇਲ੍ਹ ਡਾਇਰੀ/ਸੱਤਯਮ ਵਰਮਾ 65/-
 ਇਨਕਲਾਬ (ਜੀਵਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ) 80/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ/ਕੰਵਰਜੀਤ 60/-
 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੋਗ/ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 60/-
 ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ/ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਾਸਤਰੀ 40/-
 ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਰਸਾਤ/ਭਗਵਾਨ, ਸਦਾਸਿਵ 50/-
 ਮੈਂ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਉਂ ਹਾਂ/ਭਗਤ ਸਿੰਘ 5/-
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੁਣਵੇਂ ਵਿਚਾਰ/ਸਾਵਲਾ ਰਾਮ 10/-
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ/ਕਮਲੇਸ਼ ਮੋਹਨ 10/-
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ/ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ 20/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ /ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 10/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਰਾਜਗੁਰੂ /ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 10/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ/ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੂ 10/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ/ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ 10/-
 ਗਾਂਧੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੱਕ/ਬਲਵੀਰ ਚੰਦ 10/-
 ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੈਂਸ ਨੂੰ ਵੇਗਾਰ/ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ 300/-
 ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ/ਡਾ. ਕੋਮਲ 100/-
 ਹੁਤਾਮਾ ਰਾਜਗੁਰੂ/ਚਰਨ ਕੌਸ਼ਲ 100/-
 ਕ੍ਰੋਠਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੱਕ/ਜਰਨੈਲ ਅੱਚਰਵਾਲ 120/-

■ **ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਵਲ**
 ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ/ਜੁਲੀਅਸ ਫ਼ੀਚਕ 50/-
 ਨੀਲੇ ਪੱਤਰੇ/ਇਮਾਨੁਅਲ ਕਜ਼ਾਕੋਵਿਚ 50/-
 ਜੰਗਲਨਾਮਾ/ਸਤਨਾਮ 60/-
 ਪਰਬਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮੌਤ (ਨਾਵਲ)/ਅਨਿਲ ਵਾਰਵੇ 20/-
 ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਜਾਗੇ (ਨਾਵਲ)/ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ 30/-
 ਬਾਲ ਸਿਪਾਹੀ (ਚੀਨੀ ਨਾਵਲ)/ਸ਼ੀ ਕੁਆਂਗ ਯਾਓ 30/-
 ਚਮਕਦਾ ਲਾਲ ਸਿਤਾਰਾ (ਨਾਵਲ)/ਲੀ ਸ਼ਿਨ-ਤੀਅਨ 20/-
 ਮੱਛੀ ਤੇ ਪਾਣੀ (ਚੀਨੀ ਨਾਵਲ)/ਚੈਨ ਤੈਂਗ ਕੀ 20/-
 ਜੋ ਹਾਰੇ ਨਹੀਂ (ਨਾਵਲ)/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 250/-
 ਮਾਸਟਰ ਸਾਹਿਬ/ਮਹਾਂਸ਼ਵੇਤਾ ਦੇਵੀ 30/-

■ **ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ**
 ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਗੀਤ/ਇਕਬਾਲ ਉਦਾਸੀ 30/-
 ਪਾਸ਼ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ/ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ਼ 40/-
 ਗੰਜ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ/ਜਸਦੇਵ ਲਲਤੋਂ 30/-
 ਉੱਠੋ ਨੌਜਵਾਨੋਂ/ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੌਰਪਾਲ 30/-
 ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚੋਂ (ਗੀਤ)/ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ 30/-
 ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ/ਦਰਸ਼ਨ ਭੋਤਨਾ 25/-
 ਸੂਹੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ/ਤਜਿੰਦਰ 50/-
 ਨਕਸਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ 50/-
 ਛੱਲਾਂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ/ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ 30/-
 ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕੋਹੜ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 50/-
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਤੇ ਹੁਣ 50/-

■ **ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਾਰਤਕ**
 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 130/-
 ਲਾਲ ਕਿਤਾਬ/ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 60/-

ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ 70/-
 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 20/-
 ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿਓ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 20/-
 ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼/ਨੌਜਵਾਨ ਦਸਤਾ 50/-
 ਸੂਹੀ ਸਵੇਰ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 50/-
 ਮਿਥਿਹਾਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦ 40/-
 ਕਲਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਨਕਸਲੀ ਸਰੋਕਾਰ/ਬਲਵੀਰ ਪ੍ਰਵਾਨਾ 40/-
 ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਿਹਰੀਪੰਨੇ/ਚਮਨ ਲਾਲ 50/-
 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ/ਬਲਵੀਰ ਪਰਵਾਨਾ 40/-
 ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ/ਫਰੈਡਰਿਕ ਡਗਲਸ 20/-
 ਪ੍ਰੋ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਲੇਖ 60/-
 ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਜੂਨ ਬੁਰੀ /ਗੁਰਚਰਨ ਜੈਤੋਂ 50/-
 ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ/ਮੇਰੀ ਟਾਈਲਰ 80/-
 ਵਿਦਰੋਹੀ ਜੰਗਲ/ਰਾਹੁਲ ਪੰਡਿਤਾ 60/-

■ **ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ**
 ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਾਗਰ : ਪਾਸ਼/ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 400/-
 ਜੋਜ਼ਫ ਸਟਾਲਿਨ (ਜੀਵਨੀ)/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 50/-
 ਉਕਾਬਣ ਕੁੰਜਾਂ (ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ)ਗਿੱਲ 100/-
 ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ/ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ 150/-
 ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ/ਤੇਜਵੰਤ ਮਾਨ 50/-
 ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਆ/ਬਲਵੀਰ ਚੰਦ 20/-
 ਦੇਸ਼ ਭਗਤ-ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਮਕ/ਬਲਵੀਰ 30/-
 ਡਾਇਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨ/ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ 50/-
 ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ/ਬਲਵੀਰ ਪਰਵਾਨਾ 30/-
 ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਯੋਧਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤਰਕ 50/-
 ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਦੁਲਾ ਸਿੰਘ/ਜਰਨੈਲ ਅੱਚਰਵਾਲ 30/-
 ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਾ ਮੈਡਮ ਕਾਮਾ/ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ 40/-

■ **ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ**
 ਚੀਨੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ/ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ 50/-
 ਤਾਮਿਲ ਗੁਰਿਲਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ/ਹਰਜਿੰਦਰ 40/-
 ਸੰਗਰਾਮੀ ਪਿੰਡ/ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅੱਚਰਵਾਲ 60/-
 ਕਿਊਬਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ/ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਟਿਵਾਣਾ 150/-
 ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਰਾਕ ਜੰਗ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੋਟਭਾਰਾ 20/-
 ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ/ਬਲਵਿੰਦਰ 70/-
 ਜ਼ਿੰਤਾਂਗੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ/ਮਣੀਮਾਲਾ 50/-
 ਜ਼ੋਰਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲਾ/ਇੰਦਰਜੀਤ ਨੰਦਨ 40/-
 ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੌਮੀਅਤ ਤੇ ਜ਼ਰੋਈ ਸਵਾਲ/ਕਰਮ ਬਰਸਟ 50/-
 ਗਾਥਾ ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ/ਦੇਸ ਰਾਜ ਛਾਜਲੀ 30/-
 ਪੱਤਣੋਂ ਲੰਘੇ ਪਾਣੀ/ਰਣਧੀਰ ਗਿੱਲ ਪੱਤੀ 40/-

■ **ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦਤ ਪੁਸਤਕਾਂ**
 ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਪੁਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਇਸ ਭਰਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ 50/-
 ਪੈਂਗੋਬਰ ਮੁਸਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 40/-
 ਸਭਿਅਤਾ ਵਰ ਕਿ ਸਰਾਪ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਸਿਗਮੰਡ 50/-
 ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਾਜ/ਐਲ. ਐਚ. ਮੋਰਗਨ 100/-

■ ਸਧਾਰਿਤਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ

...ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ/ਅਥਰਾਹਮ ਟੀ. ਕਾਵੂਰ 30/-
 ਦੇਵ, ਦੈਂਤ ਤੇ ਤੂਹਾਂ/ਅਥਰਾਹਮ ਟੀ. ਕਾਵੂਰ 30/-
 ਰੋਸ਼ਨੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਤਰਕਬਾਣੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਤਰਕਜੋਤੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਿਵੇਂ?/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਜੋਤਿਸ਼ ਝੁਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ/ਮਨਜੀਤ ਬੋਧਾਰਾਏ 20/-
 ਜੋਤਿਸ਼ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੋਟੀ 'ਤੇ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਰੱਬ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?/ਰਾਜਾ ਰਾਮ 30/-
 ਕਿਹੜਾ ਗੁਰੂ, ਕਿਹੜੀ ਮੁਕਤੀ?/ਰਾਜਾ ਰਾਮ 40/-
 ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ/ਰਾਜਾ ਰਾਮ 70/-
 ਵਾਸਤੂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕੌਰਾ ਝੁਠ/ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਧੌਲਾ 40/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ 50/-
 ਰਜਨੀਸ਼ ਬੇਨਕਾਬ/ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 30/-
 ਝਮੇਲਾ ਰੱਬ ਦਾ/ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ 50/-
 ਪ੍ਰੇਤ, ਆਤਮਾ, ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਤੇ ਕਸਰਾਂ/ਡਾ. ਕੋਵੂਰ 50/-
 ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਾਵਾਸ/ਡਾ.ਅਥਰਾਹਮ ਟੀ ਕੋਵੂਰ 50/-
 ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ 30/-
 ਸ਼ੁਕਾ ਨਵਿਰਤੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਰੱਬਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-
 ਜੋਤਿਸ਼ ਅਤੇ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ/ਡਾ. ਆਰ. ਜੇ ਸਿੰਘ 30/-
 ਗੋੜ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ/ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ 30/-
 ਕੀ ਝੁਠ ਕੀ ਸੱਚ/ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ 40/-
 ਨਾਸਟੇਡਰਮਸ ਬੇਨਕਾਬ/ਜ਼ੋਮਜ਼ ਰੋਡੀ 150/-
 ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 50/-
 ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਰਦਾਬਾਦ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-

■ ਹਿਪਨੋਟੀਜ਼ਮ

ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕੀ, ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ???/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 10/-
 ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ/ਟੀ. ਐਸ. ਰਾਓ 25/-
 ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖੀਏ?/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-

■ ਜਾਦੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਣਿਤਕ ਉਲਝਣਾਂ/ਹੇਮ ਰਾਜ ਗਰਗ 70/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤਾਂ /ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ?/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-
 ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਸਟੇਜ ਦੇ ਜਾਦੂ/ਨਰਿੰਦਰ 30/-
 ਨੰਨ੍ਹਾ ਜਾਦੂਗਰ/ਨਰਿੰਦਰ 20/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਿਗਿਆਨ/ਬੀ. ਪ੍ਰੇਮਾਨੰਦ 40/-
 ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸ/ਜ਼ੋਮਜ਼ ਰਾਂਡੀ 150/-

■ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਮਾਦੇ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 10/-
 ਕਣ-ਕਣ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 15/-
 ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 50/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 70/-

ਸਾਡਾ ਦੋਸਤ ਵਿਗਿਆਨ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 80/-
 ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਹੱਸ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 80/-
 ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 70/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 80/-
 ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 80/-
 ਫੈਲ ਰਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਏਡਜ਼/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 40/-
 ਮਨੋਰੰਜਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਗੁਹਿਣਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਜੰਗ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੱਚ/ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ 20/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ/ਬਰਟਰੈਂਡ ਰਸਲ 40/-
 ਖੇਡ ਖੇਡ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਬਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 20/-
 ਆਓ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀਏ/ਬਲਜਿੰਦਰਪਾਲ 30/-
 ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਮਨੁੱਖ ਮਹਾਂਬਲੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ/ਐਮ. ਇਲੀਨ 100/-
 ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ/ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਨ 100/-
 ਜੀਵ ਦੀ ਉਤਪਤੀ/ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਨ 150/-
 ਜੀਵਨ ਸੋਝੀ/ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 30/-
 ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆਂ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 80/-
 ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਪਰਾਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਗਿਆਨ ਸਾਗਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ/ਸੰਪਾ. ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ/ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਭੱਟੀ 70/-

■ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਾਹਿਤ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ/ਡਾ. ਸ. ਸ. ਦੁਸਾਂਝ 80/-
 ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ?/ਗਰੀਨ ਇੰਗਰਸੋਲ 10/-
 ਇੰਗਰਸੋਲ ਦੇ ਅਨੁਮੋਲ ਬਚਨ/ਸੰਪਾ. ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਸਤਯੁੱਗ ਤੋਂ ਕਲਯੁੱਗ ਤੱਕ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ 30/-
 ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ 30/-
 ਦਰਸ਼ਨ ਪਰੰਪਰਾ/ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ 50/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਰਸ਼ਨ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-
 ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 80/-
 ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖ਼ਤ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-

■ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਵਲ/ਕਹਾਣੀਆਂ/ਜੀਵਨੀਆਂ/ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ

ਪੈੜ ਜੋ ਕਾਫ਼ਲਾ ਬਣੀ (ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ)/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਮਾਓ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਬੇਗਾਨੀ ਧਰਤੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ 50/-
 ਫਿਰ ਸੁਲਗੇ ਨਾ ਚੰਗਿਆੜੀ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 40/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਨੇਹੇ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 60/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਾਰਤਾ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 40/-
 ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਬ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 30/-
 ਤਰਕਵਾਰਤਾ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 50/-
 ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਬਾਬਾ/ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ 30/-
 ਆਤਮਾ ਮੁੜਜਨਮ ਤੇ ਅਦਾਲਤ/ਸੀਮਾ ਸਬਲੋਕ 40/-
 ਪੁਥਦੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਮਨੁੱਖ/ਮੀਤ ਖੱਟੜਾ 20/-

■ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ ਸਾਹਿਤ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੋਲੀਆਂ/ਰਾਮ ਸੂਰਪ ਸ਼ਰਮਾ 25/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਕਾਂ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 60/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ/ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ 30/-

ਟੈਕਨੀਕਲ

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਫੁੱਟਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ	150/-
ਪੰਜਾਬ ਵਸੀਕਾ ਨਵੀਸੀ/ਆਰ. ਕੇ ਭਰਦਵਾਜ਼	250/-
ਕਚਹਿਰੀ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼/ਆਰ. ਕੇ ਭਰਦਵਾਜ਼	150/-
ਜਨਰਲ ਨਾਲਿਜ/ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਾਰਵਲ	50/-
ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਸੀ.ਪੀ.ਕੰਬੋਜ	60/-
ਆਓ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖੀਏ/ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ	50/-
ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ-2005	30/-
ਭੋਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ?/ਇੰਜ.ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ	120/-
ਮਸਤਾਨਾ ਮੋਟਰ ਮਿਸਤਰੀ/ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ	40/-
ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਕਿਵੇਂ ਜਾਈਏ/ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਜਤੂਰੀ	40/-
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ/ਪ੍ਰੋ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ	70/-
ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਕੰਪਿਊਟਰ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਰੋਬੋਟ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸਾਹਿਤ	
ਦਿਲ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸਿਹਤ/ਡਾ. ਦੀਪਤੀ	60/-
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	80/-
ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ-ਕਾਰਣ, ਲਛਣ ਤੇ ਇਲਾਜ/ਡਾ. ਸੰਦੀਪ	50/-
ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਡੇ ਚਿਾਰਗ/ਡਾ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ	60/-
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ	100/-
ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿ. ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ	100/-
ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ/ਡਾ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ	120/-
ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	50/-
ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਿਵੇਂ ਰਹੀਏ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	40/-
ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	40/-
ਸਿਹਤ ਫੁਲਵਾੜੀ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	50/-
ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਇਕ ਨਿਆਮਤ ਹੈ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ	100/-
ਸ਼ੂਗਰ ਰੋਗ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	15/-
ਕੈਂਸਰ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਏਡਜ਼/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਉਦਾਸੀ ਰੋਗ/ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	10/-
ਮਿਰਗੀ ਰੋਗ/ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	10/-
ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ/ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	10/-
ਸੁਖਾਵੇਂ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧ/ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ	30/-
ਨਸ਼ੇ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡੀਏ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ	70/-
ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ	30/-
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ	20/-
ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ/ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ	30/-
ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ/ਡਾ. ਦੀਪਤੀ	20/-
ਕਸਰਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ	40/-

■ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਰੂਸੀ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ 'ਲਾਖੀ'/ਅਨੰਤ ਚੇਖਵ	20/-
ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਸੁਰਜ/ਅਮਰ ਕੋਮਲ	10/-
ਬਾਲ ਖੇਡ ਵੰਨਗੀ/ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਭੱਟੀ	70/-
ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	50/-
ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਤੇਰੀ ਪੁਸਤਕ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	50/-
ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਬੱਚੇ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	50/-
ਛਹਿਬਰ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	50/-
ਆਓ ਕਰੀਏ ਪੜ੍ਹਾਈ/ਕੰਚਨ	50/-
ਅਮਰ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਸੌਂ ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ)/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ	50/-
ਗੁਲੀਵਰ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ/ਜੋਨਾਥਨ ਸਵਿਫਟ	15/-
ਗਨੇਰੀਆਂ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	40/-
ਜੈਜੀਨਾਮਾ/ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ	30/-
ਘਰ ਦੀ ਰੋਣਕ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	100/-
ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਨਮੋਲੀਆਂ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	30/-
ਬੱਚੇ ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹੀ	50/-
ਹੀਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮਾਵਾਂ ਦੇ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਸਾਡਾ ਸਕੂਲ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	50/-
ਮਾਸੂਮ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	40/-
ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ/ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਚਾਹਲ	50/-
ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਚੰਗੇ ਬੱਚੇ /ਗੁਰਮੇਲ ਚਹਿਲ	50/-
ਗਿਆਨ ਸਾਗਰ ਰਮਾਇਣ / ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	60/-
ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਤੇ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ / ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	80/-

■ ਨਾਵਲ

ਮਾਂ ਤੇ ਧਰਤੀ /ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	100/-
ਪ੍ਰਿਜਮ	300/-
ਬੇ ਵਜ੍ਹਾ/ਸਿਕੰਦਰ ਝਨੇਰ	100/-
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ/ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼	15/-
ਕਰਜ਼ਈ ਸੁਪਨੇ/ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼	20/-
ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਦਲਾਲ/ਕੌਰ ਚੰਦ ਰਾਹੀ	20/-
ਵਾ ਵਰੋਲੇ/ਬੀਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	50/-
ਵਿੰਗ ਤੜਿੰਗੇ ਰਾਹ/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ	40/-
ਕਾਤਿਲ ਕੌਣ (ਜਸੂਸੀ ਨਾਵਲ)/ਰਮਨਪਾਲ ਰਿਸ਼ੀ	20/-
ਇੱਕ ਸੀ ਸਰੀਡਾਂ/ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦ	20/-
...ਤੇ ਲਹੂ ਵਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ/ਡਾ. ਬਿੱਲੂ ਰਾਏਸਰ	30/-
ਮਰਜੀਵੜਾ/ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ	150/-
ਗਲੀ ਨੰ: 4/ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੂਰ	50/-
ਰਾਹੂਕੇਤੂ/ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ	40/-
ਪਾਪੀ/ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੂਰ	20/-
ਸਰਕਲ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿਹਜੀ	30/-
ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ/ਧਰਮਿੰਦਰ ਬਾਵਾ	50/-
ਬਲਦੇ ਸ਼ਿਵਿਆਂ ਦਾ ਸੇਕ/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ	100/-
ਕੌਣ ਜਿੱਤਿਆ/ਹਰਚੰਦ ਗਿੱਲ ਮਿਆਣੀ	30/-
ਪਿੱਪਲ ਵਾਲਾ ਮੋੜ/ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	40/-
ਜੱਟ ਦੀ ਜੂਨ/ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ	100/-
ਰੂਪ ਦੇ ਰੰਗ/ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ	40/-
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ/ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	40/-
ਚਿਹਰੇ/ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ	100/-
ਬਾਪੂ ਦਾ ਵਿਆਹ/ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਹਿਰਦ	50/-
ਅਰਥੀਅਨ/ਰਾਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ	100/-
ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗੀ ਰੂਹ (ਨਾਵਲ)/ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰਾ	40/-

ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸਵਾਲ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਂਅ

ਸਵਾਲ 1. ਤੁਸੀਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ?

ਉਤਰ : ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ।

ਸਵਾਲ 2. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ?

ਉਤਰ : ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਆਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਵਾਕ, ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਆਦਿ ਪੁਰਾਤਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਸਨ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੋਰਾ, ਕੋਵੂਰ, ਬੀਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਅਤੇ ਰਾਇ ਦਾ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ 1984 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਡਾ. ਕੋਵੂਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ' ਅਤੇ 'ਦੇਵ ਦੈਂਤ ਤੇ ਰੂਹਾਂ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਮੈਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਸਵਾਲ 3. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦੇ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰਾਂ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਸਵਾਲ 4. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਐਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ?

ਉਤਰ : ਅੱਤਵਾਦ, ਇਲਾਕਾਵਾਦ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਪੁਣਾ ਤੇ ਲਾਈਲੱਗਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 5. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

ਉਤਰ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਹੱਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਂਡਲਿਟ, ਦੁਵੱਰਕੀਆਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ, ਸੀਡੀਆਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਫਲਾਓ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 6. ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੁਸਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਟਾਲ ਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੈਂਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 7. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਗਲੇ-ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ?

ਉਤਰ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਵਗੈਰ ਹੋਂਦ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਵਾਲ 8. ਸਮਾਜ 'ਚ ਫੈਲੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ

ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 9. ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਲੋਕ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 10. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ (ਐਮ. ਏ., ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ.) ਵੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਨੁਕਸ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਸਾਡੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਸਵਾਲ 11. ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਢੰਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਤਰ : ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਢੰਗ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਲ ਪਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਉਤੇ ਉਬਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸਰ ਕੂਕਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਭਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਬਾਲ ਦਰਜਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਛੇਤੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਇਸਤਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੈਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਸਵਾਲ 12. ਬਾਬਾਵਾਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਬਾਬੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬਾਬੇ ਸਿਆਸੀ ਰਸੂਖ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਬਾਬਾਵਾਦ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ 13. ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਕੀ-ਕੀ ਨਵੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ? ਅੱਜ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਚ ਕੀ ਸਥਾਨ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੋਚਣ ਢੰਗ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੈ। ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੇ

ਕਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨਾਂ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅੰਗਦਾਨ, ਸਰੀਰਦਾਨ, ਖੂਨਦਾਨ ਅਤੇ ਨੇਤਰਦਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਘੱਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨ ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ 14. ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਸਰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਆਉਣਾ ਪੈਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਸਵਾਲ 15. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ-ਦੋ ਸਾਲ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਗਰਮੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ?

ਉਤਰ : ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨਰਮੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 16. ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਇਸ ਪਾਸੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਵਾਲ 17. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ?

ਉਤਰ : ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਮਹਾਂਯੋਗ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਵੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ 18. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ : ਮੇਰਾ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤ ਗੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਛੱਪੜ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਮਯਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

- ਰਣਦੀਪ ਸੰਗਤਪੁਰਾ

ਮੋਬਾ: 098556-95905

*** ਆਹ ਸਾਥੀ ਰਾਮ ਧੰਨ ਬੜੀ**

ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 64ਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਰਾਮ ਧੰਨ ਬੜੀ ਸਾਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਨ 86 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ 1992 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਛੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਏ ਸਨ। ਜਗਰੂਪ ਸ਼ੇਰਪੁਰ, ਰਾਮ ਧੰਨ ਬੜੀ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਦਿਲਬਰ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨ ਸਨ। ਸਾਥੀ ਜਗਰੂਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵੀ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿਕ ਵੀ ਵਿਖਾਏ। ਸਾਥੀ ਰਾਮਧੰਨ 25 ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਮੀਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਾਥੀ ਸੁਖਦੇਵ ਔਲਖ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਬੁਨੇਰ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਥੀ ਰਾਮ ਧੰਨ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ।

*** ਆਹ ਸਾਥੀ ਬਲਦੇਵ ਰਣੀਆ**

ਰਣੀਏ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਸਾਥੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਣੀਆ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਥੀ ਵੀ ਜੁਲਾਈ 2012 ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ। 1994 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ 2000 ਤੱਕ ਉਹ ਸਾਥੀ ਗੁਰਮੇਲ ਮੋਗੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਥੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੇਤੇ ਰਹੇਗਾ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੀ

ਇੱਕ ਚਕਰਵਰਤੀ ਸਮਰਾਟ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਬਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਦਮੀਆਂ ਵਰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਣਗੇ? ਪਰ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਲੋਭ ਨੇ ਫੜਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੇਵਤਾ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਆ ਗੀ ਜਾਣ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਆਦਮੀ ਹੋਵਾਂਗਾ ਜੋ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇਗਾ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਸਮਰਾਟ ਸੀ। ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ, ਪਰ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ,

ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਮਕਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹਿਰਾ ਰਹੇਗਾ।

ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
ਫੋਨ ਨੰ: 98887-87440

ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਮਕਾਨ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਚਿੰਤਤ ਸੀ, ਕਿੱਥੇ ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਹ ਫਟੇਗਲ ਆਦਮੀ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਨਾ ਕਿਤੇ ਆਉਂਦਾ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ, ਮਕਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗਣਗੇ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ। ਸ਼ੱਕ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਤਜਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਲਿਆਏਗਾ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੇਟੀ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਚੱਲੋ, ਕੱਪੜੇ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਜਨਤਾ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇਖਣ ਆਏ ਸੀ। ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਟੀ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੇਟੀ ਦਾ ਢੱਕਣ ਖੋਲਿਆ, ਹੱਥ ਅੰਦਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਲਵੋ ਮੁਕੁਟ।”

ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ‘ਮੁਕੁਟ ਤਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਹੈ।’

ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, ‘ਇੱਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ, ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।’ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਇਹ ਮੁਕੁਟ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?’

ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਕਿਹਾ- ‘ਬਿਲਕੁਲ

ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।’ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੁਟ ਉਥੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ ਤਾੜੀਆਂ ਬਜਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕੁਟ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਭ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘ਅਜਿਹਾ ਸੁੰਦਰ ਮੁਕੁਟ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੁਕੁਟ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਹੈ।’

ਜਦੋਂ ਸਭ ਦਰਬਾਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੁਕੁਟ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਰਾਟ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਚੰਗਾ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੁਕੁਟ ਨਿਕਾਲੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕੁਟ ਪਹਿਨ ਲਵੋ। ਉਹ ਮੁਕੁਟ ਉਸ ਨੇ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਝੂਠਾ ਮੁਕੁਟ ਜੋ ਹੈਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਪਹਿਨ ਲਿਆ। ਮੁਕੁਟ ਤੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਰਾਟ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਖਰੀ ਵਸਤਰ ਵੀ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਮਰਾਟ ਨੰਗਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਕੱਪੜੇ ਹਨ।

ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਦਰਬਾਰੀ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਲੋਕ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਭੀੜ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਗਲਤ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਹੀ ਗਲਤ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗਲਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਨਾ ਬਹੁਮਤ! ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਗਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਰਹਿ ਜਾਓ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਰਾਜਾ ਡਰਿਆ, ਹੁਣ ਅੰਤਿਮ ਕੱਪੜਾ ਉਤਾਰਾ ਜਾਂ ਨਾ ਉਤਾਰਾ? ਇੱਕ ਤਰਫ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਰਬਾਰ ਨਗਨ ਦੇਖ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਗਨਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ,

ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ‘ਚ ਪੈ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਹੁਣ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ-ਇਧਰ ਡਿੱਗਿਆ ਤਾਂ ਖੂਹ, ਉਧਰ ਡਿੱਗਿਆ ਤਾਂ ਖਾਈ। ਆਖਿਰ ਨਗਨਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਸੀ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਬੱਚਦੇ ਸੀ, ਵੇਸ਼ ਤਾਂ ਬਚਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦਿਖਾਈ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਬੇਅਰਥ ਹੀ ਕਿਤੇ ਝੰਜਟ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਵਸਤਰ ਵੀ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਨੰਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਮਹਾਨ, ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਲੀ ਦਫਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ‘ਤੇ ਉਤਰੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਨਿਕਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰੱਥ ‘ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’

ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਡਰਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ‘ਤੇ ਗਲਤੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਰੱਥ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਸਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਭ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

ਪਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਮੋਢੇ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਪਿਤਾ ਜੀ, ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਨੰਗਾ ਹੈ।’ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਨਾ ਸਮਝ, ਚੁਪ ਰਹਿ, ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਕੀ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ

ਹੋਵੇਗਾ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਕੱਪੜੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਵਸਤਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।’

(ਸਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਵਿੱਚੋਂ)

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਡਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ।

ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ

ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ

ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਗਵਾ ਕੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਕੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾਓ ਉਏ ਲੋਕੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ

ਗਲ ਵਿੱਚ ਐਵੇ ਜਟਾਂ ਲਟਕਾ ਕੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਾ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਉਏ ਨਾ ਫਸ ਜਾਇਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੜੇ ਮਾੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਦੇ ਉਏ

ਗੱਡੀ ਤੇ ਬੱਤੀ ਲਾਲ ਲਵਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਏ ਪੈਸੇ ਖਾ ਕੇ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਮਾੜਾ ਇਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੰਗ ਕਰਕੇ ਹੀ ਛੱਡਾਂਗੇ ਭਗਤੋ ਚਰਨੀ ਲਾਇਆਂ ਨੂੰ

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਅੰਧਵਿਸਵਾਸ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹਟਾ ਕੇ ਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮ ਸਮਝਾ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਸਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅੱਜ ਬੰਦਾਂ ਮੌਜਾਂ ਹੈ ਮਾਣਦਾ

ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਫੁਡਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਥੋੜੀ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾ ਕੇ ਲੋਟੂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਏ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਕੇ ਅਕਰਮ ਵਾਗੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਮਾਰ ਨਾ ਖਾਵੇਗਾਂ ਜੇ ਤੁਰੇਗਾਂ ਤਰਕਸੀਲਾਂ ਨਾਲ

-ਅਕਰਮ ਖਾਂ ਪੂਰਕੋਟ
+1 ਸੀ,ਸ.ਸ.ਸ.ਸ.ਰੂੜਕੋ ਕਲਾਂ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ (ਰਜਿ:) ਇਕਾਈ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਤੇ ਨੌਵਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਇਸ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮਿਤੀ 21 ਸਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.40 ਮਿੰਟ ਤੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਕਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵਿੰਦਰ ਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਗੋਲੇਆਲਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ 'ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਡੋਹਕ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਨਾਟਕ 'ਇੱਜ ਨਹੀਂ ਵਸਦੇ ਵੇਹੜੇ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ 'ਲੱਖ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ' ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਸਿਖਰ ਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਿਕ ਵਿਖਾਏ, ਕੀਰਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਮੈਂ ਫਿਰ ਆਵਾਂਗਾ' ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿੰਦੀ ਰੱਤਾਂ ਇੰਨਚਾਰਜ ਸਬ-ਦਫਤਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਮਿਆਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੱਸਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਹਰਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦੇ ਗਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਇਕੱਠ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੋਧਰ ਰਹੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰ ਟੀਮ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੀ। ਬਲਕਾਰ ਮੰਡ ਸੁਖਚੈਨ ਥਾਂਦੇਵਾਲਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਗਰੇਵਰ, ਅਜੈਬ ਢੁਡੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਮਾਨ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ।

ਇਕਾਈ ਨਕੋਦਰ ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ

ਡਾਕਟਰ ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕਾਈ ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੜੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਾਲਪੁਰਾ, ਬਵਰੀਕ ਨਗਰ, ਬੋਗੜਾ ਮੁਹਲਾ, ਗੁਰਨਾਨਕ ਪੁਰਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਕਾਂਗਨਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਮਹਿਤਪੁਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਤੇ ਲਾਡੀ ਠੋਕੇਦਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਿਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਅਤੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਮਹਿਤਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਓਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਟੂਣਿਆਂ ਟੋਟਕਿਆਂ, ਨਗਾਂ ਅਤੇ ਮੜੀਆਂ ਮਸਾਣਾਂ ਉੱਪਰ ਸੁਖਾਂ ਸੁਖਣ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਚੇਤਨਾ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਮੇਸ਼ ਬੰਗੜ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਲੇਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਤਪਾਲ ਸਹੋਤਾ, ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਜੇ ਭਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਕਾਂਗਨਾ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਣਦੇਹੀ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਗੜਵਾਲ, ਹਰਭਜਨ ਮਟੂ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਨੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਟੂਣਾ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ

ਮੈਂ ਅਜੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਗੁੰਬੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟੂਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਇਹ ਟੂਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਫੀ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 22 ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ, ਜਾ ਕਾਲੇ ਇਲਮ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲੀ। ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਸਾਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਟਾਈਮ ਫੋਨ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪਿਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਖੇਤ ਵਾਲੇ ਟੂਣੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਘੜੇ ਵਿਚ, ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ, ਪੰਜ ਸੂਈਆਂ, ਪੰਜ ਘੁੰਦੀਆਂ, 5 ਦਰਜਨ ਲਾਲ ਚੂੜੀਆਂ, 2 ਚੂੜੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ, ਪੰਜ ਮੀਟਰ ਲਾਲ ਰੀਬਨ, ਨਹੁੰ ਪਾਲਿਸ, ਬਿੰਦੀਆਂ, 2 ਪਰਾਂਦੇ ਤੇ ਲਾਲ ਚੁੰਨੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਮੇਰੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵਿਚ ਇਕ ਝੋਲਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਟੂਣੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਆਇਆ ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਆਇਆ ਕਿਥੋਂ। ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਾਨ ਮੁਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਮਾਨ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੂਣੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਟੂਣੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਠੁਡੇ ਵੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦਿਖਾਏ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਟੂਣੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਗੇ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਤਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਮਾਨ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਡੋਹਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਲੱਖ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਇਕ ਨਕਲ ਜੰਡ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਮਾਨ ਉਸ ਜੰਡ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇਗਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਚੈਨ ਥਾਂਦੇਵਾਲ, ਬਲਕਾਰ ਮੰਡ ਸੁਭਾਸ਼, ਗਰੇਵਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਮਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

- ਲਖਵਿੰਦਰ ਹਾਲੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਕਾਈ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਰਫ਼ ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਮਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋਰ ਲੱਗਣਗੇ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਫਰੀਡਰਿਸ਼ ਲੋਫਲਰ ਰਿਸਰਚ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਬਾਇਓਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੰਪਨੀ ਕਯੋਰ ਬੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਕੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੈਸੇਨਜਰ ਆਰਐਨਏ (ਐਮਆਰਐਨਏ) ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਨਿਓਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਰਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੌਚਰ ਬਾਇਓਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੇਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੂਹਿਆਂ ਨੇ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜੀਵਨ ਜੁਕਾਮ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

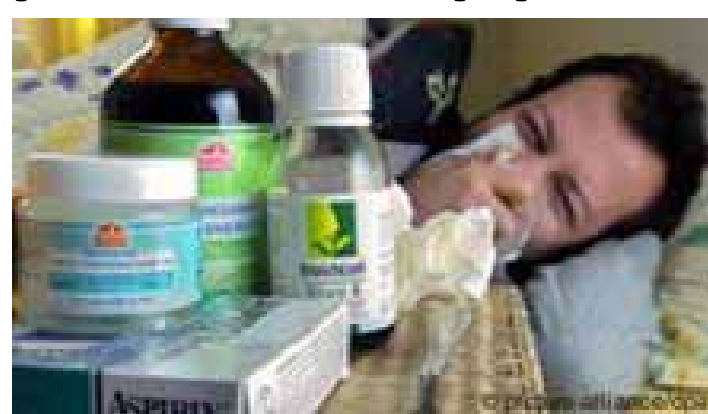
ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਣਾਵਟੀ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਰਗੀ ਦੇ ਅੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਲ ਕਲਚਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਪਰਿਕ ਟੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਇਹ ਟੀਕਾ ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸਰਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੇਖਰ ਸ਼ਿਟਟਸ ਨੇ ਡੀਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਪਰੰਮਪਰਿਕ ਟੀਕਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਮਾਧੀਅਮ ਵਿੱਚ ਪਨਪਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਣ ਪਰ ਇਸ ਬਣਾਵਟੀ ਟੀਕੇ ਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।” ਡਬਲਯੂਐਚਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਇਰਸਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੇ ਅੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਅਲਰਜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪਰੰਪਰਿਕ ਟੀਕੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਅਲਰਜੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਬਣਾਵਟੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣੇ ਟੀਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ।

ਦੂਸਰੇ ਟੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਕਿਵੇਂ ? ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਿਟਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੇ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਮੈਸੇਨਜਰ ਆਰਐਨਏ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟੀਕੇ ਨਾਲ ਚੂਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਟੀਬਾਡੀ (ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤੇ ਅਣੂ) ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਬਲਕਿ ਕਿਲਰ ਟੀ ਸੇਲ ਵੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧ

ਗਏ ਜੋ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟੀਕਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਐਨਟੀਬਾਡੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੈਮਾਗਲੂਟਾਨਿਨ (ਐਚਏ) ਅਤੇ ਨਿਊਰਾਮਿਨਿਡੇਸ (ਐਨਏ) ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਫਿਰ ਚੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੁਕਾਮ ਪਲਟ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਸ ਬਣਾਵਟੀ ਟੀਕੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਾਇਰਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕਿਲਰ ਟੀ ਸੇਲ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਕਾਮ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਇਲਾਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਬਰਨਹਾਰਡ ਫਲਾਈਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੋਜ ਪਹਿਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ, ਪਰੰਮਪਰਿਕ ਨਾਲ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਆਂਡੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਲ ਕਲਚਰ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।”

ਜੁਕਾਮ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ

ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ : ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਿਟਟਸ ਨੇ ਡੀਡਬਲਯੂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਉਦੋਂ ਮੈਸੇਨਜਰ ਆਰਐਨਏ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਟੀਕਾ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦਾ ਅਸਰ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚੂਹਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁਕਾਮ ਦਾ ਖਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੀਕੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ 'ਚ ਅਜੇ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੀ ਲਾਈਸੈਂਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੀਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਕਲਾਸ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਅਗਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਨੇਵਲੋਂ 'ਤੇ ਵੀ ਟੀਕੇ ਦਾ ਅਸਰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਵਲ (ਨਿਓਲੋ) ਜੁਕਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਹਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚ.....

- ਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ
(ਐਮ. ਡੀ. ਡਿਜ਼ੀਟਲ)

* ਸਰਜਨ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਰੋਬੋਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਦਿਲ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ

ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਨਿਊ ਫਰਾਂਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਰਜਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ 'ਦਿ ਵਿੱਚੀ' ਰੋਬੋਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। 22 ਸਾਲ ਦੀ ਨੇਟਲੀ ਜੋਨਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੇਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਬੋਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਸਰਜਰੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦੇਹ : ਦਿਲ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਲਈ ਰੋਗੀ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬਾ ਚੀਰਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ, ਰੋਬੋਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਚੀਰਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਰੋਬੋਟਿਕ ਆਰਮ (ਬਾਹਾਂ) ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਰਜਨ ਉਚ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ 3ਡੀ ਵਿੱਚ ਰੋਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਰਟ ਸਰਜਨ ਸਟੀਫਨ ਬਿਲਿੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ, "ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੇ ਕੰਮ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।" ਨੇਟਲੀ ਜੋਨਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 3.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਛੇਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਂ ਘੰਟੇ ਲੱਗੇ। ਨੇਟਲੀ ਜੋਨਸ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦ ਤੋਂ ਜਲਦ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ 21 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਲਈ ਘਰ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ, "ਮੈਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਰੋਬੋਟਿਕ ਸਰਜਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਲਈ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਚੀਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਰੋਬੋਟ ਤੋਂ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਬਣਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।"

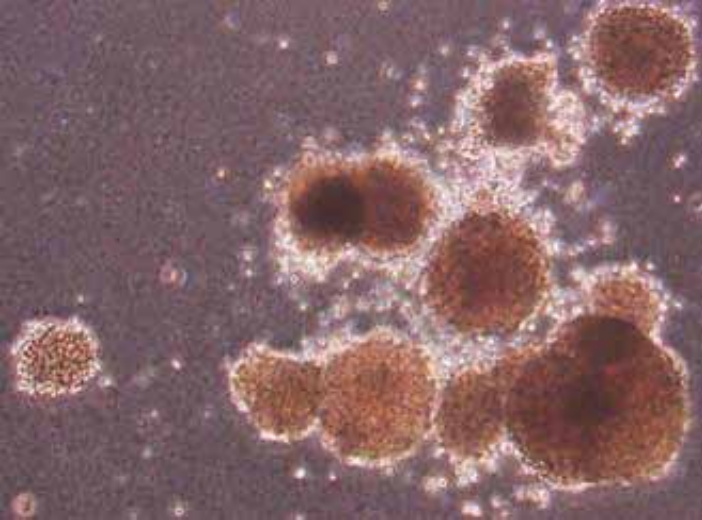
ਇਮਤਿਹਾਨ : ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਲਡਰ 43 ਸਾਲ ਪਾਲ ਬਾਈਟਹਾਊਸ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲਵ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਠੀਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਾਈਟਹਾਊਸ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸਵੀਡਨ ਅਤੇ ਫਿਨਲੈਂਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਤੀਜਾ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਦੇ ਲਈ ਰੋਬੋਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

* ਹੁਣ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ

ਜੇਕਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਫਰਮ 'ਸਟਿਕ ਐਂਡ ਫਾਇੰਡ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਬਲੂਟੂਥ ਸਟੀਕਰ ਲਿਆਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਲੇਟ (ਬੁਟੂਆ), ਚਾਬੀਆਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਪੈਟਸ (ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ) ਨਾਲ ਵੀ ਚਿਪਕੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੋ, ਪਾ ਸਕੋਗੇ। ਇਹ ਸਟੀਕਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਝਟਪਟ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਜਰ (ਅਲਾਰਮ) ਵੀ ਰਹੇਗਾ ਜੋ ਲੋਕੇਸ਼ਨ (ਥਾਂ) ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਹੀ ਵੱਜ ਉਠੇਗਾ। ਇਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੇਡਾਰ ਵਰਗਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗੀ। ਡੇਲੀ ਮੇਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਸਟੀਕਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋ ਐਨਰਜੀ ਬਲੂਟੂਥ ਸਿਗਨਲ ਦੀ ਰੇਂਜ 100 ਫੀਟ ਤੱਕ ਰਹੇਗੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਖੋਈ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ ਘੁੰਮਕੇ ਰੇਡਾਰ ਵਾਲੀ ਸਕਰੀਨ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾ ਰੇਡਾਰ, ਦੂਸਰਾ ਵਰਚੁਅਲ ਲੀਸ਼ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਲਾਇੰਡ ਇਟ। ਵਰਚੁਅਲ ਲੀਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਅਲਾਰਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੇਟ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਗੱਡੀ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਰਗੇ। ਤੀਸਰਾ ਫੀਚਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖੋਜਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਰੇਂਜ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਅਲਾਰਮ ਵੱਜ ਉਠੇਗਾ।

* ਐਚਆਈਵੀ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ

ਡਾਕਟਰ ਬੋਨ ਮੈਰੋ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੀਮੋਥੇਰੇਪੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਕੈਂਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲੋਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਐਮਿਲੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ ਬੱਚੀ 'ਤੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਇਸਦੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਐਚਆਈਵੀ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਐਚਆਈਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੱਚੀ ਦੇ ਖੂਦ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਲੂਕੀਮਿਅ (ਲਹੂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ) ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਸੀਟੀਐਲ019 ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਮਿਲੀ ਵਹਾਈਟਹੈਡ ਪਹਿਲੀ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ ਲਹੂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ।

ਐਚਆਈਵੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਜੀਨ ਨੂੰ ਰੱਖਿਅਕ ਸੈਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਕਰੋੜਾਂ ਰੱਖਿਅਕ ਸੈਲ ਅਲੱਗ

ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਇਸ ਐਚਆਈਵੀ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਸ ਜੀਨ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਹੂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਲੜ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਰੱਖਿਅਕ ਸੈਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸੋਧਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਬੀ-ਸੈਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਬੀ-ਸੈਲ ਲਹੂ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।” ਐਮਿਲੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਸਟੀਫਨ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਐਚਆਈਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਚਆਈਵੀ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਐਚਆਈਵੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਵਾਣੂ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਜੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸੈਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਵਾਹਕ ਦਾ ਗੁਣ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਉਮੀਦ ਦੀ ਲਹਿਰ : ਡਾਕਟਰ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕਾਮਯਾਬ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਐਮਿਲੀ ਵਰਗੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬੋਨ ਮੈਰੋ ਟਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਤਕਲੀਫਦੇਹ ਅਤੇ ਸਸਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਇਲਾਜ ਦੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਮਿਲੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਂਸਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰੱਖਿਅਕ ਸੈਲ ਰਹਿ ਗਏ ਜੋ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪਨਪਨ ਤੋਂ ਐਮਿਲੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਐਮਿਲੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸੈਲ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਹ ਅਸਰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ ਇਹ ਅਜੇ ਕਹਿਣਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਵਿਗਿਆਨ - ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਗੜਬੜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਦਿਨ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਸੌਂ ਕੇ ਉੱਠੋਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਜੀਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮੇਂ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਟੱਡੀ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਦਲਣ, ਇਲਾਜ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ

* ਹੁਣ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਮਿੱਠੂ (ਤੋਤਾ) ਕਿਵੇਂ ਉਤਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਨਕਲ

ਚਾਹੇ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਾਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਉਤਾਰਣ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੋਤਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਜੀਬ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਰਾਜ ਹੈ? ਹਰ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਅਲੱਗ ਆਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਮਯੂਨੀਕੇਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤੋਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੋਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਾ ਇਸ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਨਾਰੰਗੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਤੋਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕੇ।

* ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਰੀ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਕਿਉਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਰੀ ਸੁਣਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਕਿਉਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਰੀ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੋਜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪ੍ਰੈਗਨੇਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਗਾਣਾ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਏਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਜਣੇਪੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸ (ਐਨਐਚਐਸ) ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹਕੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਮਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਚੈਲਸਿਆ ਅਤੇ ਵੇਮਿਸਟਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ 'ਵੂਮਬ ਸੋਗ' ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈਗਨੇਸੀ ਵਿੱਚ ਗਾਣਾ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੈਪੀ (ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੇ) ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਾਰਮੋਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪੋਜੀਟਿਵ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕਲਾਸਾਂ ਵੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

* ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਚਾਬੀ ਹੈ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ?

40 ਕਿਸੇਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੋਚਿਤਕਸਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲੱਗ ਸੀ।

ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ : ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕ੍ਰਮ ਬੱਚੇ ਜਵਾਨ ਹੋਕੇ ਅਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਅਕੁਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਹਾਰ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਇਸ ਤਰਫ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਮਨੋਚਿਤਕਸਕਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜਨਿਜ ਸਮੱਸਿਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ 100 ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੀਬ 5 ਬੱਚੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਖੋਜ ? : ਸੋਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸਕੈਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸਨੂੰ 'ਐਮੀਗਡਲਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਮਾਨ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਸੀ। 'ਐਮੀਗਡਲਾ' ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੈਅ ਅਤੇ ਡਰ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਅੰਡੀ ਕੈਡਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, "ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਜਨਮਜਾਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇਕਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਣਾਅਪੂਰਵ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

* ਹੁਣ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤੁਹਾਡੀ ਬਰੈਡ !

ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬ੍ਰੈਡ ਵਿੱਚ 60 ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਉੱਲੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰੈਡ ਤਾਜ਼ੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਬ੍ਰੈਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਵੇਵ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਉਣਗੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਮਾਈਕ੍ਰੋਜੈਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬ੍ਰੈਡ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦੂਸਰੇ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੋਜਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਰੁਕੇਗੀ : ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਬਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਾਲ ਭੋਜਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਜੋ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਫੀਸਦੀ ਭੋਜਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੀਮਤ 165 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਰੈਡ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ

ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਣ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਖਰਾਬ ਜੀਵਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰੈਡ ਜਾਂ ਪਾਵ ਰੋਟੀ ਕਿਸੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਰੈਪਰ ਵਿੱਚ ਲਿਪਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਫੁਫੂਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰੈਡ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਮਾਈਕ੍ਰੋਜੈਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਬ੍ਰੈਡ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 60 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। 'ਟੈਕਸਟ ਟੇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ' ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਮੈਟੇਲਿਕ ਮਾਈਕ੍ਰੋਵੇਵ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਡਾਨ ਸਟਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ।"

ਸਵਾਲ ਸਵਾਦ ਦਾ : ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਸਵਾਦ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਡਾਨ ਸਟਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤਣਾ ਐਨਾ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

* ਨਾਸਾ ਨੇ ਬੁਧ 'ਤੇ ਖੋਜਿਆ ਬਰਫੀਲਾ ਪਾਣੀ

ਨਾਸਾ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਗਰਮ ਬੁਧ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਬਰਫੀਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਖੋਜ ਕੱਢੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਾਸਪਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਨਾਸਾ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਸੇਂਜਰ ਮਕਯੂਰੀ ਸਰਫੇਸ, ਸਪੇਸ ਇਨਵਾਈਰਨਮੈਂਟ, ਜਿਯੋਕੋਮਿਸਟ੍ਰੀ ਐਂਡ ਰੋਜ਼ਿੰਗ ਨਾਮ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਯਾਨੀ ਬੁਧ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਚ 2011 ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ।

ਨਾਸਾ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਾੜ ਗ੍ਰਹਿ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਸਾਇਣਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

* ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਚੰਦ

ਚੰਦ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਧੂਮਕੇਤੂ (ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ) ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਬਲਕਿ ਭੂਪੱਟੀ (ਪਰਤ) ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੂਪੱਟੀ ਬਾਹਰੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਠੀਕ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜੂਦ ਪਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਸਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਮੰਗਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੀ ਸੁਲਝ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਚੋਟਾਂ ਨੇ ਮੰਗਲ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ। ਖਗੋਲਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਾਰੀਆ ਜੁਬੇਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਗਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਿਰ ਇਹ ਗਿਆ ਕਿੱਥੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।” ਚੰਦ ਦੀ ਭੂਪੱਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਥੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਬ (ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਦਾਰਥ) ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਦਾ ਗੈਵਿਟੀ ਰਿਕਵਰੀ ਐਂਡ ਇੰਟੀਰਿਅਰ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਚੰਦ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੋਨਾਂ ਯਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਯਾਨ ਜਦੋਂ ਚੰਦ ਦੇ ਘਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਤੋਂ ਗੁਜਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਫਰਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਦੇ ਗੁਰੂਤਵ ਬਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚਲ ਰਹੇ ਯਾਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਗਤੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਆਇਆ।

ਚੰਦ ਦੇ ਗੁਰੂਤਵ ਨਕਸ਼ੇ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਅਤੇ ਧੂਮਕੇਤੂਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਚੰਦ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਖੱਡਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਜੁਬੇਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ, “ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚੰਦ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਾਵੋ ਤਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਮੇਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।” ਪ੍ਰਿਥਵੀ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਟੇਕਟਾਨਿਕ ਪਲੇਟਾਂ ਦੀ ਗਤੀ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਦੇ ਕਟਾਅ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਿਟ ਗਏ ਹਨ। ਜੁਬੇਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੰਦ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਮੰਗਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਭੂਪੱਟੀ (ਪਰਤ) ਟੁੱਟੀ ਫੁੱਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਭੂਪੱਟੀ (ਪਰਤ) ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਕਦੇ ਗਰਮ ਅਤੇ ਗਿੱਲਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੰਡਾ, ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਰੇਤਲਾ ਨਹੀਂ। ਜੁਬੇਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੂਖਮ ਜੀਵ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੰਗਲ ਦੀ ਪਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣ।”

* ਚੰਦ, ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਹੁਣ ਚੀਨ

ਚੰਦ ਜਾਂ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਹੁਣ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਚੀਨ। ਜੀ ਹਾਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੇਂਟਚਿੰਗ ਸਥਿਤ ਚੀਨੀ ਏਸਟੋਨਾਟ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੋਂਗ ਯੀਬਿੰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਕਸੀਜਨ, ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਅਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ 300 ਕਯੂਬਿਕ ਮੀਟਰ ਦੇ ਕੈਬਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ

ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕੈਬਿਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਵਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਟੈਸਟ ਦੌਰਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਲਈ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਦੋਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੁਲਾੜ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ।

* ਚੰਦ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾਏਗੀ ਕੰਪਨੀ!

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 14 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਇਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਰਾਕੇਟ ਅਤੇ ਕੈਪਸੂਲ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਦਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਸਪੇਸ ਐਕਸ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਤਰਿਸ਼ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਬਾਅਦ ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਇਕ ਵਰਗੀ ਦੂਸਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਲਕ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਨਾਸਾ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਖੋਜ : ਨਾਸਾ ਦੇ ਪੂਰਵ ਸਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਐਲੇਨ ਸਟਰਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਇਕ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਚੰਦ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਸਾ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 15 ਤੋਂ 20 ਯਾਤਰੀ ਚੰਦ 'ਤੇ ਭੇਜੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਵਰਡ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਜਾਨਕਾਰ ਜੋਨਾਥਨ ਮੈਕਡਵੇਲ ਨੇ ਸਮਾਚਾਰ ਏਜੰਸੀ ਏਪੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਇਕ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*** ਆਖਿਰੀ ਵਾਰ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਇਨਸਾਨ :** ਅੱਜ ਤੋਂ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਇਨਸਾਨ ਆਖਿਰੀ ਵਾਰ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾਈ ਸੀ ਅਪੋਲੋ 17 ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ। ਇਹ ਨਾਸਾ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾ

'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਖਿਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਸੱਤ ਦਸੰਬਰ 1972 ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ 363 ਫੁੱਟ ਲੰਬੇ ਸੈਟਰਨ 5 ਰਾਕੇਟਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਤਾਕਤਵਰ ਪੰਜ ਐਫ-1 ਈਜਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਨੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਉਜਾਲੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੋਲੋ 17 ਨੇ ਕੋਪ ਕਨਾਵਰਲ ਸਥਿਤ ਕੋਨੇਡ ਸਪੇਸ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਯੂਜੀਨ ਸਰਨਨ, ਰੋਨਾਲਡ ਈਰਵਿੰਸ ਅਤੇ ਹੈਰੀਸਨ ਸ਼ਿਮਟ। ਯੂਜੀਨ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1969 ਵਿੱਚ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਲੈਂਡਿੰਗ ਦੇ ਡ੍ਰੈਸ ਰਿਹਸਰਲ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਯੂਜੀਨ ਨੇ ਅਪੋਲੋ 17 ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਰੋਨਾਲਡ ਇਰਵਿੰਸ ਕਮਾਂਡ ਮਾਡਿਊਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਾਇਲਟ ਸੀ। ਸ਼ਿਮਟ ਵੀ ਇਰਵਿੰਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੋਲੋ 17 ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ।

ਗਿਆਨ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

⦿ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫੀਸ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ 80/- ⦿ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ 150/-
 ⦿ ਉਮਰ ਭਰ (15 ਸਾਲ ਲਈ) 1000/-

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਵੀ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 01679 241744 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਪਤਾ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ, ਗਲੀ ਨੰਬਰ 8, ਬਰਨਾਲਾ - 148101
 Email : tarksheel@yahoo.com Web site : www.tarksheel.com

*** ਕਿਯੂਰੋਸਿਟੀ ਨੇ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਖੋਜਿਆ ਜੀਵਨ ਦਾ 'ਰਹੱਸ'!**

ਮੰਗਲ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਕਿਯੂਰੋਸਿਟੀ ਰੋਵਰ ਨੇ ਭਾਰੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਜਗਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਲਾਲ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਰਹੇ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਗਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਬੜਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਭਰਿਆ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਸਾ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਅਨਾਲਿਸਿਸ ਇਟ ਮਾਰਸ ਉਪਕਰਣ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਮੀਥੇਨ, ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ, ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਆਦਿ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹਨ। ਮੰਗਲ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਰਲ ਕਾਰਬਨਿਕ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੋਧਕਰਤਾ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ: ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਲਕਾ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਡਿੱਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯੰਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਰਬਨ ਕਣ ਲੱਗ ਗਏ ਹੋਣ।

*** ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ**

ਰੈਡ ਪੈਲੇਟ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਾਇਕ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੁਲਾੜ ਫਲਾਈਟ ਕੰਪਨੀ ਪੁਲਾੜ ਐਕਸ ਦੀ ਨੀਂਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਰਬਪਤੀ ਅਲਾਨ ਮਸਕ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਮੰਗਲ 'ਤੇ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਹਰ ਸਖ਼ਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ, ਯਾਨੀ 2.77 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਬਲੌਕ ਮਸਕ, ਟਿਕਟ ਪ੍ਰਾਈਸ ਐਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ (40 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ) ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸ ਪਲਾਨ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇ 15 ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਵਕਤ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

*** ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਪੂੜ ਭਰੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ**

ਨਾਸਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਪੇਸਕ੍ਰਾਫਟ ਨੇ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਪੂੜ ਭਰੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੰਗਲ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਾਸ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਪੂੜ ਭਰੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਮਾਰਸ ਰਿਕੰਸਿਅੰਸ ਆਰਬਿਟਰ (ਐਮਆਰਓ) ਨੂੰ ਬੀਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ। ਐਮਆਰਓ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਸਾ ਦੇ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰੋਵਰ ਦੀ ਆਪਰੇਟਿੰਗ ਟੀਮ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਇਸ ਰੇਤਲੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਅਤੇ ਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਦੂਰੀ ਕਰੀਬ 1,347 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਵਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਰੋਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਵੇਦਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰ, ਦੂਸਰੇ ਰੋਵਰ ਕਿਯੂਰੋਸਿਟੀ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰਿਕ ਜਿਯੂਰੇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲਿਆ। 1970 ਵਿੱਚ ਵਿਕਿੰਗ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਪੇਸ ਦੇ ਆਰਬਿਟ ਅਤੇ ਸਰਫੇਸ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੂੜ ਭਰੀ ਤੇਜ਼ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

*** ਨਾਸਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗਮਗਾਉਂਦਾ ਭਾਰਤ**

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਈਆਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਸਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਐਨਪੀਸੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਜਿਬਲ ਇੰਫ੍ਰਾਰੇਡ ਇਮੇਜਿੰਗ ਰੇਡੀਓਮੀਟਰ ਸੂਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖ ਰਹੇ ਹਿੱਸੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਕਸਬੇ ਹਨ। ਨਾਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਭਾਰਤ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸੌ ਬੀਹ ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵੀ ਦਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਦੇਖ ਸਕੇਗਾ ਇਨਸਾਨ

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੋਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂਕਿ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਖੋਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਮੰਦਬੁੱਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਉਪਕਰਣ ਉਪਲੱਭਯ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਖੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਲਟ ਕੇ ਦੇਖ ਸਕਾਂਗੇ।

ਚੀਰ ਦੇਵੇਗਾ ਹਨੇਰਾ : ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨੀਕ੍ਰਿਤ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਜਾਣਕਾਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਚੁਕਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਚਾਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਨ : ਦਿ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ, ਦਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ, ਦਿ ਰਾਇਲ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਦਿ ਰਾਇਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਨੈਤਿਕ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਦੇ ਉਠਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਜੇਨੀਵਰਾ

ਰਿਚਰਡਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, “ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਖਰਾਬ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਵੀ।”

ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ : ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਉਮਰਦਰਾਜ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਲੇਕਿਨ ਨਿਊ ਕੌਂਸ਼ਲ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਜੈਕੀ ਲੀਚ ਸਕਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਇਸ ਲੀਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਸਰਵੇਖਣ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਮਾਰਟ ਪਿਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੋਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਦਵਾਈ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਪਾਉਂਦਾ। ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਕੌਂਸ਼ਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਬਿਨ ਲਵੇਲ ਬੇਡਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਨੀ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵੀ ਵਰਤਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੀਏ।”

ਆਖਿਰ ਕਦੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ

ਉਪਰੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸ਼ਬਦ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਹਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਜਨਮ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁਹਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਬੰਦਾ ਧਰਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ? ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਨਾਸਤਿਕ ਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰਦਿਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਜੀਆਂ) ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪੈਤ੍ਰਿਕ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬੱਚਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਗਿਆਸੂ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਸਗੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਹਨ। ਇਹ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ, ਧਰਮ-ਸਥਾਨ, ਭੇਖ, ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵੇਂ ਧਰਮ ਦਾ ਅਰਥ-‘ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਸੁਭਾਅ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ‘ਧ੍ਰਿ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਦੱਸਕੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ‘ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ’ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕੁੱਝ ਨਿਯਮਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ-ਜਿਵੇਂ ਮਿਠਤ, ਨਿਮਰਤਾ, ਪਿਆਰ, ਸ਼ਿਮਾ, ਹਮਦਰਦੀ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਆਦਿ। ਪਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-‘ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ’। ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਉਸਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਧਰਮ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਨੂੰ ਪੂਜਣਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਦੀਆਂ, ਪਹਾੜ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ, ਗ੍ਰਹਿ, ਨਛੱਤਰ, ਅੰਗ, ਪਾਣੀ, ਸਮੁੰਦਰ, ਨਦੀਆਂ, ਪੇੜ-ਪੱਦੇ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਸਭ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਹਨ, ਭਾਵ-ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ। ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਸਮਝਕੇ ਪੂਜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਜਾਨ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪੱਸ਼ਕ ਹੈ ਭਾਵ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਹੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੜ੍ਹੇਗਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਉੱਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੁੱਟ ਹੈ, ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੈ, ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬਾ ਹੈ। ਧਰਮ-ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ-ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਬੇਜਾਨ ਪੱਥਰ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਰੋੜਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇਹਨਾਂ ਬੇਜਾਨ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਮਿੱਟੀ, ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਜੀਵ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੋਤਾਂ-ਧੁੰਫਾਂ ਆਰਤੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਕੇਵਲ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਖੂਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦਾਨ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ। ਧਰਮ-ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਤਾਂ ਸੋਨੇ-

ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੀ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਚੋਰ ਜਾਂ ਲੁਟੇਰੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਜਾ ਰਾਮ
ਹੰਡਿਆਇਆ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਧਣ ਦੀ ਥਾਂ ਘਟਿਆ ਹੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਹੋਰ ਵਧੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰੋੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ ਧਾਰਮਕ-ਪੁਜਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨ ਤੱਕ, ਬਲਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਧਾਰਮਕ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਦਖਲ। ਫਿਰ ਮੰਗਣਾ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਦਖਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵੀ ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੱਕੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਾਂ ਚੜਾਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਬਲਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੱਬ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਮੰਦਰ ਕਿਤੇ ਮਸਜਿਦ, ਕਿਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਵੀਦਾਸ ਮੰਦਰ, ਬਾਲਮੀਕ ਮੰਦਰ, ਗੂਗਾ ਪੀਰ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਨੌ ਗਜਾਪੀਰ, ਲਖਦਾਤਾਪੀਰ, ਮਾਤਾ-ਰਾਣੀ, ਦੁਰਗਾ-ਮੰਦਰ ਆਦਿ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਧੀ ਉਪਜਾਊ-ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਬੂਟੇ ਨਤੀਜੇ ਧਾਰਮਕ-ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਰਗ ਵਿੱਚ ਭਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨ੍ਹ 'ਆਦਮ-ਬੇ, ਆਦਮ-ਬੇ' ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਇਨਸਾਨਾਂ, ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਰੰਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਲਿਬੜੀ ਹੋਈ ਮਿਲੀ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਮਰੇ। ਦਿੱਲੀ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੇਡੀ ਉਸਦੇ ਜਖ਼ਮ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਰੇ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੇਡਣ ਲਈ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਇੱਕ ਮੋਮਬੱਤੀ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਤੱਤੀ ਧੁੱਪ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਪਿਘਲਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਗਊ ਜਾਂ ਸੂਰ ਦਾ ਥੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮਾਸ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਖੇਡਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿੱਟਾਂ ਸਕਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ 'ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਲੁੱਟ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਅੜਿੱਕੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਲਾਕ ਲੋਕ 'ਥਾਂ' ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼

ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਹਾਲਤ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਵੀ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗਲਬਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਧਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਹਰਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਯੜ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਨਕਦ ਪੈਸਾ। ਦੂਜਾ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਜ਼ਹਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿਆਉਣਾ। ਇਸ ਮਿੱਠੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਬਹੁ-ਧਰਮੀ ਦੇਸ਼' ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਪੈਸਾ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪਰ ਧਰਮ-ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰੀ ਹੈ, ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਗਰੀਬੀ ਹੈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂੰਜੀ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜੇ ਹੋਰ ਖਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਾਰਕ ਨਹੀ, ਗਰਾਊਂਡ ਨਹੀ, ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬੱਚੇ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾੜੇ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਦਿ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ (ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੱਕ) ਕਦੇ ਚੈਨ ਨਾਲ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੋਰ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਾਰ-ਚਾਰ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਾਕੇ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੋਰ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ-ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਹੈ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੋਆਮ ਪੱਜੀ ਉਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਵੀ ਲਵੇ ਤਾਂ ਥਾਣੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਾ ਬੜਾ ਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ 'ਧਰਮ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣਾ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਡਰਦੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਬੀਮਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ੋਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਮਨ ਮਾਰਕੇ ਝੱਲਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 'ਨਾਸਤਿਕ' ਕਹਿਕੇ ਭੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਸਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਗਾਲੀ ਵਾਂਗ ਚੁਭਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਸੋਖਿਆ ਵੀ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਸੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਧਰਮ-ਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੋਰ ਹੈ-ਕੁੱਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਦਾ ਜਗਰਾਤਾ ਜਾਂ ਫਿਰ 2-3 ਦਿਨ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਪਾਠ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੱਧ ਲੋਕ ਇਸ ਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਕੇ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੁੱਖੀ ਹੋਵੇ। ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਫੀਸ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਿਸਚਿਤ ਫੀਸ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠ ਕੀਰਤਨ ਜਾਂ ਜਗਰਾਤੇ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪੁੰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸ਼ੋਰ-ਕਾਰਜ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜੁਲਮ ਆਪਣੇ ਹੱਛਾ ਉੱਤੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਡੰਡਾਉਤ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਜੇ ਚੱਲੇ। ਮੰਦਰ ਤੱਕ ਲੱਗਭੱਗ 3 ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਲੇਟ ਕੇ ਡੰਡਾਉਤ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਗਾਉਂਦੇ ਗਏ ਫਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੱਕ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਚੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੁਜਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਕੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੰਡਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਹ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਜਗਰਾਤੇ ਦੇਖੇ। ਜਨਮ ਅਸਟਮੀ ਅਤੇ ਸਿਵਰਾਤਰੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ। ਰਾਮਲੀਲਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇਖੀ। ਦੇਵੀ ਦੇ ਜਗਰਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਲਮੀ ਧੁਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚਲਦੇ ਭਜਨ ਸੁਣਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ। ਘੰਟਾਂ ਭਰ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਧੇ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਕੰਨ ਪੱਕ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਖੋਖਲੇਪਣ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਨ ਇਧਰੋਂ ਉੱਖੜ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਵਧੀ। ਮੱਸਿਆ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਕਵੀਸਰੀ ਸੁਣਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਰੁਚੀ ਵਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ। ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘੰਟਿਆਂ-ਬੋਧੀ ਜਾਪ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰੁਚੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਪੈਦੇ ਸ਼ੋਰ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਸਾਮ ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠਦਾ, ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਮੰਦਰ ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਕਾਵਾਂਰੋਲੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੀ। ਜੀਅ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸਾਰੇ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਭੰਨ ਦੇਵਾਂ। ਸੋਚਦਾ ਕੀ ਇਹਨਾ ਦਾ ਰੱਬ ਬੋਲਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਕ ਲੋਕ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਲੋਕ ਦਿਖਾਵਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੋਚਮੁੱਚ ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਜੁਲਮ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜੁਲਮ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ

ਰਹੇਗਾ ਜਨਤਾ ਕਦ ਤੱਕ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਖੌਤੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੀ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੰਗਿਆਈ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੁਕਰਮ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਫੁਟਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਦੇ ਯੋਨ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਮ ਦੇਖੇ ਜਾਂ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਹੁੰ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਂ ਸੰਤ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜਨੇਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਢਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਢਕਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇਸ ਚਲਦੇ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤੱਕ ਜਨਤਾ ਸਹਿਣ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਨੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਆੜੇ ਪਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੀ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਦੀ ਅਯਾਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਾਗਣੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਕੇ ਮਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਯਾਸੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਕਮੀਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਜੋ ਜਿਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਕੋੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੇਡਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਈਲੋਗ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸੋ ਧਰਮ ਵਾਲਿਓ! ਹੁਣ ਜਨਤਾ ਜਗ ਪਈ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਨਤਾ ਉੱਠ ਪਈ, ਤਗਨੂੰ ਲੁਕਣ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਸੋਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਖਾਮੋਸ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਡਰੋ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੂਫਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਥੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਸਹਾਇਕ ਜੰਬੇਦਕ ਮੁਖੀ ਬਣੇ

ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਾਥੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਹੁਣ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਜੰਬੇਦਕ ਮੁਖੀ ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੰਬੇਦਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਸਾਥੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 84275 81219 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੇਡ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਵਾਲ : ਲੜਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੜਕੀ

ਜੂਨ 2012 ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰਨ ਪਿੰਕੀ ਔਰਤ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਰਦ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿੰਕੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ। ਉਸਨੇ 2006 ਦੀਆਂ ਕਾਮਨ ਵੈਲਥ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੁਆਏ। ਜੂਨ 2012 ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਆਰੋਪਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਵੰਬਰ 2012 ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਡ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਨੇਕਾ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗਾ।

ਮੂਲ ਲੇਖਕ : ਅਰਵਿੰਦ ਮਿਸ਼ਰ
ਅਨੁਵਾਦ : ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਧੂ

1932 ਵਿਚ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਸਟੈਂਸਲਾਵਾ ਬਲਾਸਿਵਿਜ ਜਿਸਨੇ ਉਲੰਪਿਕਸ ਮਹਿਲਾ ਦੌੜ ਵਿਚ 100 ਮੀਟਰ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਹੋਏ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਅਵਿਕਸਤ ਮਰਦ ਅੰਗ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

1964 ਵਿਚ ਟੋਕੀਓ ਦੇ ਗ੍ਰੀਸ਼ਮ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਪੋਲਿਸ਼ ਖਿਡਾਰਨ ਈਵਾ ਕਲੋਬੁਸਕੋਵਾਸਕਾ ਨੇ 4x100 ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਅਤੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ 1967 ਵਿਚ ਹੋਏ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮਹਿਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਗੁਣ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਲੰਪਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

1996 ਦੇ ਅਟਲਾਂਟਾ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ 8 ਖਿਡਾਰੀ ਸੈਕਸ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਲਿੰਗ ਦੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਜਨਨ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

1976 ਦੇ ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਦੇ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਮੂਲ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਖਿਡਾਰਨ ਪ੍ਰਿੰਸੇਜ ਏਨੇ ਪਰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਉਠੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਚਰਚਿਤ

ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਜਰਮਨ ਮਹਿਲਾ ਅਥਲੀਟ ਡੋਰਾ ਗਟਜੇਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਬਰਲਿਨ ਦੀਆਂ 1936 ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਰਮਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਹੱਸ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ 'ਪੁਰਸ਼' ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡੱਚ ਖਿਡਾਰਨ ਫੋਏਕਜੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਮਾਰਾ ਅਤੇ ਇਰਾਨਾ ਪ੍ਰੇਸ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਸੀ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1960 ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਬਟੋਰੇ। ਪਰ 1966 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਕੈਰੀਅਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਟੈਨਿਸ ਮਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰੇਨੇ ਰਿਚਰਡ ਨੂੰ ਵੀ 1976 ਦੀਆਂ ਯੂ ਐਸ ਓਪਨ ਖੇਡਾਂ

ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਏ ਤੋਂ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੁੰਦਰਰਾਜਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦੋਹਾ, ਕਤਰ ਦੀਆਂ 2006 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਜ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲਿੰਗ ਜਾਂਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਤੋਂ ਤਮਗਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਾਵਟ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰਕ ਦਮ ਖਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਡ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਇਸਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹੀ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ - ਕੀ? ਕਿਉਂ?? ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ???

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿੰਗ ਟੈਸਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਵਿਚ ਵੱਖਰਤਾ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸੈਕਸ-ਐਕਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਐਕਸ-ਵਾਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰਭਧਾਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜੇਕਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਔਰਤ ਦੇ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਤਾਨ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇਗੀ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਾਮਲਾ ਇਸਦੇ ਇਕਦਮ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਦੋ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਭਰੂਣ ਵਿਚ ਔਰਤ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਅੰਦਰ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਵੀ ਉਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਅੰਗ ਮਰਦਾਂ ਵਰਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਦੀ ਢਾਲ ਔਰਤ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿੰਗਕ ਜਾਂਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਲਿੰਗਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ 'ਐਕਸ-ਵਾਈ' (ਭਾਵ ਪੁਰਸ਼) ਅਤੇ 'ਐਕਸ-ਐਕਸ' (ਭਾਵ ਔਰਤ) ਗੁਣਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਜਾਂ ਮਹਿਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਜਟਿਲ ਹੈ।

ਗਰਭਧਾਰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਲਿੰਗ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲਿੰਗਕ ਵੱਖਰਤਾ ਕਈ ਹਰਮੋਨਲ ਸਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਰਮੋਨ ਸਰਵਣ ਦੀ ਅਨਿਯਮਤਾ ਕਾਰਨ ਕਦੇ-ਕਦੇ 'ਐਕਸ-ਐਕਸ' ਔਰਤ ਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰਮੋਨ 'ਟੇਸਟੋਸਟੇਰਾਨ' ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ 'ਐਕਸ-ਵਾਈ' ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖਿਡਾਰਨ ਪਿੱਕੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਜੇ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਕੀ ਹੈ, ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਹ ਲੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉੱਝ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਸੂਤਰ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(ਹਿੰਦੀ ਪੱਤਰਕਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਤੀ' ਨਵੰਬਰ 2012 ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ 'ਟਾਪਰ' ਬਣਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਕੈਡਮਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ 'ਡੱਮੀ' ਦਾਖਲੇ ਲੈ ਕੇ, ਲੱਖਾਂ ਰੁਪੈ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜ ਕੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਭੜਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਕੈਡਮਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ 'ਸਿੱਖਿਆ' ਨੂੰ 'ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ' ਲਿਖਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਹੱਦਾਂ 'ਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅਸੀਮਤ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਅਧੀਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੱਟੇ ਲਾ ਕੇ ਪਲਿਆ ਹੋਇਆ 'ਕਿਤਾਬੀ ਕੀੜਾ' ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਗੂੜਾ ਦੋਸਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ 'ਗੁਣਾ' ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਕੇਲ ਵਿੱਚ ਨੀਵੇਂ ਪਾਏ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ 'ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਇਨਸਾਨ' ਕਹਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੈਰਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ 'ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੂਰ' ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਹ 'ਸਕੂਲ' ਜਿਥੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗੁਣ ਉਭਰ ਕੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਬੂਟੇ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚਾਰੀ' ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰਖੀਏ ਫਿਰ ਹੀ 'ਵਿੱਦਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ' ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਗੁਣੀ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਫਸਰ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਸਾਇੰਸਦਾਨ, ਸਵੈ-ਸੇਵੀ, ਐਕਟਰ, ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮੀ ਛਾੱਟਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ 'ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਫਸਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲੋਪਨ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਜਕ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਂ! ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਣਚਾਹੇ ਬੀਜ ਪੁੰਗਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ, ਨਵੇਂ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ, ਆਪ ਸੋਚੇ ਕਿਸੇ ਬਦਲਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨ, ਆਮ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰਨ, ਤੇਜ਼ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣ ਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁਣ ਵੀ ਪੁੰਗਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛੁੱਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਚੰਗੇਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਭਰਪੂਰ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿੱਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰੇ।

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਮੰਤਵ ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਹੁਪੱਖੀ ਜਾਂ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪੂਰਨ

ਸਿੱਖਿਆ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੀ ਪੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਪਰ ਬਣਨ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਿਖਤੀ ਪੱਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਔਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਅਕੈਡਮੀਆਂ, ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਚੰਗੇ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸਦਾ ਮੰਤਵ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਉਭਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਵੱਧ ਪਰੀਪੱਕ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤਹਿਸੀਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਲਭੇ ਜਾਣ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੁਝ ਅੱਖੇ ਜਾਂ ਵੱਧ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਰੁੱਚੀ ਦੀ ਪਰਖ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣ ਖਾਸ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ। ਪਰ ਪਰਵੀਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਲਿਖਤੀ ਸਾਹਿਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਕਰੀਏਟਿਵ' ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਬੇਗੋਰਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਖੋਜ ਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਟਪਕਦੀ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ/ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮਾਡਲਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਆਦਿ ਸਮਝਾਏ ਜਾਣ। ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮਾਡਲ, ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਰਾਜ ਲਈ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਤ ਕੀਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰੱਖਾਅ ਲਈ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਾਹਰੋਂ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਰਹਾਂਗੇ? ਕੀ ਨਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜੋਕੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਇਕੱਲੀ ਕਿਤਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਵੱਧ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰਹੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖੇਡਾਂ, ਮਿਊਜ਼ਿਕ, ਪੇਂਟਿੰਗ, ਫਿਲਮ, ਹੋਟਲ, ਜ਼ਰਨਲਿਜ਼ਮ ਆਦਿ ਅਣਗਿਣਤ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੱਸਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ

ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਠੀਕ ਸੇਧ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਮਾਨੰਜਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਜੀਨਸ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਜਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ/ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਈ ਰੱਖੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਘਾਟ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੂਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਪਛੜਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰੁਚੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਭਰਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਬਹਿਸਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸੋਚਣੀਆਂ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਪੱਖ/ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕੈਂਪ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਲੱਬ ਅਜਿਹੇ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕੱਲੀ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਪਰੀਪੱਕ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਗੁਣ, ਬਹੁਪੱਖੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਕੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭਾਗ ਲਈਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਉਭਰਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕੇ। ਚੰਗੇਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਸਦੇ ਗੁਣਾ ਵਾਲੀ ਉੱਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਪਰ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਐਨ. ਸੀ. ਈ. ਆਰ. ਟੀ. ਪੰ. ਸ: ਸਿ: ਬੋਰਡ, ਕਲੱਬ, ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਐਨ. ਜੀ. ਓ ਆਦਿ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

-ਹੇਮ ਰਾਜ ਗਰਗ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡੀ
28/12ਏ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਮੁੱਲਾ ਧੂਰੀ,
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ (ਪੰਜਾਬ)।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦੀ ਖੰਧ ਤੇ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰਤਾ

ਤਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਅਗਾਂਹ ਵੱਧੂ ਇਨਸਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੋਸ ਕਾਰਲਾਈਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਸੋਚ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉਹ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵਿਲਸਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗਾਰਡੀਅਨ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਰ, ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬਰੈਡਫੋਰਡ ਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਸੀ। ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੇ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਇਕ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਕਿੰਤੂ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਿੰਤੂ ਕਰੇ ਜਦ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਟਾਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦ ਸਾਡੇ ਬੱਚੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਨੈਪੀ ਵੀ ਬਦਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲਿਆਉਣ

ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਲ ਕਟਾਉਣ ਬਾਬਤ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਇੰਡੀਅਨ ਔਰਤ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਾਲ ਕਟੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇੰਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਲੀ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਵਾਲ ਕਟਾਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਟਾਲਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਲ ਕਟਾ ਲਵੇ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਬੋਲੀ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿਥੇ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਅਸੂਲ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਅਸੂਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੁਸਕਰਾ ਪਈ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਵਾਲ ਕਟਾ ਲਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।

ਜਗਤਾਰ ਸਰੋਤਾ
ਇੰਗਲੈਂਡ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਤਿੰਦਰਾ ਮੋਹਨ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਜਤਿੰਦਰਾ ਮੋਹਨ ਸ਼ੈਫੀਲਡ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਪਿਹਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੱਦਿਆ। ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਤਿੰਦਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਤਿੰਦਰਾ ਕੋਲ ਖੜ ਗਿਆ। ਜਤਿੰਦਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਧੋਈ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਚ

ਆ ਰਹੇ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਉਹ ਕੀ? ਕਹਿੰਦੀ ਜਤਿੰਦਰਾ ਭਾਂਡੇ ਧੋਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਕਦੇ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਇਨਸਾਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ, ਰਸੋਈ ਵਿਚ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹ ਚੈਪਟਰ ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਵਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਧੋਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਦੁਪਿਹਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਪਤਨੀ ਵਾਸਤੇ, ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਸਵੇਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਲਦੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸੌਖ ਮਿਲੀ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੇਟੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਕਮ ਰੱਖ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਇਤਨੀ ਆਮਦਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਪਤੀ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਮੁੰਡੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਸਾਥ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣੇ ਬੱਚਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਅਨ ਮਾਂ ਬਾਪ ਅਕਸਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਧੀਆਂ ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਹਨ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਧੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤ ਇਥੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ

ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਗਿਲੇ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਤਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸਣ ਦੀ ਵਿਅਰਥ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ (ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ) ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲੋਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸਗੋਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਸੰਭਾਵਣਾ ਘੱਟ ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਬਰਾਬਰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕੀਏ। ਸਾਡੇ ਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕ ਜੀਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਾ ਸਕੀਏ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜੋ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਕੇਅਰ ਹੋਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਾਡੇ ਦੋਨੋਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਧੀਅ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਸੀਅਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧੀਅ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਅਵੱਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧੀਅ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀ ਚਾਹੁਣ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਲੱਭਣ। ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਵਿਆਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਧੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਵਿਆਹ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਿਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਸਦੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਥੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹੇ ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹ ਗਲਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਿਆ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਕਤ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

